САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

НЬУРБА
ОГНИ НЮРБЫ

12+

ХАҺЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

2022 сыл
Ыам ыйын
26 күнэ
Чэппиэр
20 №
(11993)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– Олохтоох салайыныы –

Планерка сонуннара

Ыам ыйын 23 к. улуус салайааччыларын планеркатыгар ***баһылык 1 солбуйааччыта Артур Яковлев*** улуус баһылыга Алексей Иннокентьев "АЛРОСА" АК-ны кытта Ньурба улууһун социальнай-экэнэмиичэскэй сайдыытыгар көмө туһунан дуогабарга илии баттаһа командировкаҕа барбытын иһитиннэрдэ. Тыыл бэтэрээннэригэр улуус муниципальнай тэрилтэлэриттэн - "Күндээдэ" уонна "Ньурба-агро МТС" ААУо-лартан тарбыйах бэлэх ананарынан сибээстээн, ДИПИ-гэ олорор тыыл бэтэрээннэригэр анаан ДИПИ дириэктэрэ Изамира Семеноваҕа тарбыйах сэртипикээттэрин туттарда. ДИПИ Сүлэҕэ көмөлтө хаһаайыстыбалаах, пандемия иннинэ сайын кырдьаҕастары онно сайылата таһаараллара.

ЕДДС салайааччыта Афанасий Кириллин улуус территориятыгар Бүлүү уонна Марха өрүстэргэ муус этэҥҥэ устан барбытын, Мархаҕа уу таһыма үрдүгүн, ол эрээри кутталлаах таһымҥа тиийбэтэҕин, өрөбүллэргэ эриэйдэлэр ыытыллыбыттарын иһитиннэрдэ.

РФ ИДьМ Ньурба оройуонунааҕы отделын салайааччытын солбуйааччыта Николай Рожин криминальнай субуокканы билиһиннэрдэ. Ааспыт нэдиэлэ устата 108 иһитиннэриибиллэрии киирбит, 3 буруй оҥоһуллубут, 116 административнай боротокуол толоруллубут, ол иһигэр ГАИ отделынан - 76. 3 массыына ыстарааптыыр стоянкаҕа туруоруллубут, 1 киһи - суоппар дастабырыанньата суох, 2 киһи итирик туруктаах уруулга олорон тутуллубуттар. 15 эриэйдэ ыытылынна, 280 киһиэхэ официальнай сэрэтии биллэрилиннэ, 2 боротокуол толорулунна.

Экология кэмитиэтин салайааччыта Герасим Парников 1 эриэйдэ оҥоһуллубутун иһитиннэрдэ. 17 административнай боротокуол, ол иһигэр 9 - ойуурга уоттан сэрэхтээх буолуу быраабылатын кэһии иһин, 8 - булт быраабылатын кэһии иһин толоруллубут.

Улуустааҕы үөрэх управлениетын салайааччытын солбуйааччыта Елена Котоконова үөрэх эйгэтин сонуннарын билиһиннэрдэ. 23.05.22 с. улууска 9 кылааһы бүтэрэр 352 оҕо математикаҕа ОГЭ-ни туттарар. Ньурба 2 №-дээх оскуолатын дьиэтин хапытаалынай өрөмүөнэ 23.05.22 с. саҕаланар. Ньурба 1 №-лээх оскуолатыгар өрөмүөн үлэтэ бара турар, Киров оскуолатыгар демонтаж салҕанар.

ИСУ кылаабынай инженерэ Константин Иванов Кыталыктаахха ураһалар өрөмүөннэрэ саҕаламмытын эттэ. Олохтоохтор уу киллэрээри быһыт оҥорбуттара уу туолан, Киров-Чуукаар суолун хайа сүүрбүт, уу түстэҕинэ өрөмүөн үлэтэ барыаҕа. Антоновка 2006 с. тутуллубут локальнай водопроводу, Чаппандаҕа 2015 сыллааҕы локальнай водопроводу, Куочайга шлюз-регуляторы уонна Куочайга "Ньурба" КП реконструкциятын тэхниичэскэй туруктарын туһунан оҥоһуллар.

Улуустааҕы үп управлениетын салайааччыта Алена Семенова тустаах эйгэҕэ барар үлэни билиһиннэрдэ. ***Тыа хаһаайыстыбатын департаменын салайааччыта Иван Егоров*** иһитиннэрбитинэн, улуус үрдүнэн барыта 461 т үүт тутулунна. СӨ ТХМ "Дьиэ кэргэн фермата" граҥҥа куонкуруһа түмүктэннэ, улуустан ким да хапсыбата. "Агростартап" куонкуруһугар улуустан 7 киһи кыттыбытыттан, Антонина Кондратьева куонкуруһу ааһан граҥҥа тигистэ. Кыталыктаах бааһынатыгар 24.05.22 с. диискэлээһин үлэтэ бүтүөҕэ.

Культуура департаменын салайааччыта Розалия Тихонова культуура тэрээһиннэрин билиһиннэрдэ. Бээтинсэҕэ улуустааҕы киин библиотиэкэҕэ "Библионочь" тэрээһин кэрэхсэбиллээхтик ааста, араас маастар-кылаастар ыытылыннылар. Ньукуолаҕа уонна Сайылык күнүгэр анаан, Антоновка Бэс Атах сайылыгар сайылыкка көһүү сиэрэ-туома толорулунна. Улуус ыһыаҕар бэлэмнэнэн Кыталыктаахха саҥардыы үлэтэ барар, ланҕа буолбута ыраастаныан наада. 10.06.22 с. нэһилиэктэр ыһыахтара саҕаланар. СӨ 1-кы Бэрэсидиэнэ Михаил Николаев Хаҥалас улууһун Хачыкаатыгар улуустар кыттыылаах симпозимуму тэрийэн ыытар, Розалия Тихонова онно кытта барарын иһитиннэрдэ.

Спорт управлениетын салайааччыта Роберт Алексеев Уус Алдаҥҥа буолар СӨ норуоттарын VIII Спортивнай оонньуутугар бэлэмнэнии барарын, улуус баһылыгын бириинигэр күрэхтэһии чэрчитинэн 28.05.22 с. хапсаҕайга, 27.05.22 с. мини-футболга күрэхтэһии ыытылларын эттэ.

СӨ ОДьКХ Ньурбатааҕы филиалын кылаабынай инженерэ Антон Костин 25.05.22 с. оттук сезона түмүктэнэрин, Дьабарыкы Хайаттан уонна Сангаартан барыта холбоон 41 тыһ. т чох кэлиэхтээҕин, кыһыҥҥы массыына суолунан эрдэ Маалыкай түбэтигэр чоҕу таһан хааччыммыттарын, кэлэр оттук сезонугар бэлэмнэнэн өрөмүөн үлэтигэр киирэн эрэллэрин иһитиннэрдэ.

"Арылаах" ХЭТ дириэктэрэ Алексей Тихонов кэлии чоҕу атыыласпакка, Киров чоҕунан оттуохтарын, быйыл 10 мөл. тахса суумалаах өрөмүөн үлэтэ барыахтааҕын, матырыйаала кэлбитин эттэ. Кэлэр оттук сезонугар Өҥөлдьөҥү концессияҕа ылбыттар. Дьиикимдэҕэ уонна Кировка емкостар тэстэн итиннэ кыһалҕалар бааллар, бу туоратыллыан наада.

АТП дириэктэрэ Геннадий Игнатьев салгын олбохтоох суудуна нэдиэлэҕэ 3-тэ Маалыкай-Дьаархан-Маалыкай хайысхатынан сылдьарын иһитиннэрдэ.

Ньурба к. СЭГХ салайааччыта Дьулустаан Евсеев Чусовской уул. 51 №-дээх 4 кыбартыыралаах дьиэ септигэ сиҥнибитин, тиийэн көрөн аакта оҥорбуттарын эттэ. ***Реабилитациоммай киин дириэктэрэ Марианна Алексеева*** эпитинэн, субуотаҕа ЕДДС-ка биллэрбиттэр, септик буора сиҥнэн Киин территориятыгар киирдэ, 9х7 м иэннээх дьаама үөскээтэ. Оҕолор чугаһаабатыннар диэн, киирбэттэрин курдук мэҥэйдэппиттэр.

Улуус баһылыгын 1-кы солбуйааччыта Артур Яковлев баһылыгы олоҕу-дьаһаҕы хаачыйыыга солбуйааччыта Алексей Андреевка хамыыһыйа тэрийэн баран көрөн, итини туоратарга дьаһал ылалларыгар сорудахтаата. Салгыы кини Роспотребнадзор отделыгар нэһилиэктэринэн санитарнай туруктарын көрөн кирдээх, хомуллубатах сирдэринэн миэрэ ылылларыгар эттэ.

Улуус дьаһалтатын нэһилиэктэри кытта үлэҕэ отделын салайааччыта Лариса Николаева нэдиэлэтээҕи тэрээһиннэри билиһиннэрдэ. 22.05.22 с. - математикаҕа ОГЭ туттарыыта, "Факел" байыаннай-спортивнай оонньуу. 24.05.22 с. - Славянскай сурук-бичик уонна культуура күнэ, улууска СӨ Үлэлээх буолуу судаарыстыбаннай кэмитиэтин Күннэрин тэрийэн ыытар хамыыһыйа, өрөспүүбүлүкэтээҕи педагогическай дьаарбаҥканы тэрийэр хамыыһыйа, ыһыах хамыыһыйатын, Д.С. Жирков төрөөбүтэ 120 сылын тэрийэн ыытар хамыыһыйатын сүбэ мунньахтара. 25.05.22 с. - улуус бары оскуолаларыгар "Тиһэх чуораан", улуус көҥүл өттүнэн баһаарынай хамаандаларын Форума. 26.05.22 с. - географияҕа, литератураҕа, химияҕа ЕГЭ, Арассыыйаҕа урбаанньыт күнэ, улуус баһылыгын бириинигэр хапсаҕай күрэҕэ, КДН сүбэ мунньаҕа. 27.05.22 с. - обществознаниеҕа ОГЭ, Бүтүн Арассыыйатаҕы бибилиэтиэкэлэр күннэрэ, Саха сиригэр ГТО туттарыытын биир кэлим күнэ, улуус баһылыгын бириинигэр мини-футболга күрэхтэһии, КОС тутуутугар сүбэ мунньах. Ыам ыйын 23-бэс ыйын 22 к. - "Өйдөбүнньүк саада" норуоттар икки ардыларынааҕы аахсыйа.

Улуустааҕы дьоҕус урбааны өйүүр киин бэрэстэбиитэлэ Елена Романова дойдуга Урбаанньыт күнүгэр урбаанньыттардыын сүбэлэһэн баран барыллаан бэс ыйын 4 к. урбаанньыттар айылҕаҕа түмсүүлэрин тэрийэргэ былаанныылларын иһитиннэрдэ.

Улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччыта Анна Уларова хамсык дьаҥын балаһыанньатын билиһиннэрдэ. 23.05.22 с. сарсыарда улуус үрдүнэн 14 киһи ыалдьар, онтон 3 киһи балыыһаҕа сытар, атыттар тастан эмтэнэллэр.

Октябрьскай нэһилиэк баһылыга Семен Корякин Кыталыктаахха субуотуннүк тэриллиэхтээҕин, нэһилиэккэ санитарнай ыраастаныы үлэтэ бүппүтүн, дьон билигин бөҕүн уматыллара бобуллан турарынан сибээстээн, Көтөр фабрикатыттан кууллары ылан дьоҥҥо тиксэрбиттэрин иһитиннэрдэ. 20.05.22 с. нэһилиэк аҕам саастаах дьонун мунньан кус миининэн күндүлээбиттэр. 21.05.22 с. - Ньургуһун күнэ ыытыллан, оҕолорго анаммыт тэрээһиннэр буоллулар. 22.05. 22 с. Бэс Атахха сааскы Ньукуолун уонна Саха сиригэр Сайылык күнүгэр анаммыт тэрээһин буолан ааста, тыыл бэтэрээннэригэр тарбыйахтар туттарылыннылар.

Планеркатын түмүктүүрүгэр Артур Яковлев салайааччыларга таһаарыылаах үлэ нэдиэлэтин баҕарда.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– Тыа хаһаайыстыбата –

"Бэс Атах" сайылыгар 99 ынах сайылыыр

"Ньурба-Агро МТС" Ньурба улууһугар ынахтарын бастакынан ыам ыйын 19 к. таһаарбыта. Хаһаайыстыба дириэктэрэ Николай Андреев кэпсиринэн, сайылыкка 99 ынах тахсан турар, итиэннэ 87 тарбыйах.

"Сайылыкка этэҥҥэ оннубутун буллубут", - *диир кини*. - Манна 4 ыанньыксыт уонна 2 бостуук үлэлииллэр, ыстаарсайдара - Клара Архипова. Биригэдьиириэн ааспыт сыл күһүүттэн Тимофей Куприянов үлэлии сылдьар. Итиэннэ 2 ньирэй көрөөччү тахсыахтара.

Ынахтар 85 %-нара төрөөтө. Билигин 1 ынахтан 7-8 кг үүт ыанар. Сыллааҕы былааммыт - 235 туонна. Былааммытын толоро сатыахпыт. От саҥа тахсан эрэр, бэҕэһээ эрэ үчүгэйдик тэптэ, ол иннигэр суох этэ.

Уотурбабыт туттан эрэрбит баар, эбии 10 т атыыластыбыт, куораттан ону аҕалтарыахпыт. Бэс ыйын 25 к. кэнниттэн күҥҥэ 3-тэ ыырга киириэхпит.

Тэрилтэҕэ барыта холбоон 18 үлэһиттээхпит, ол иһигэр бастайааннай үлэһиттэрбит - 11 киһи. Эдэрдэр кэлитэлээн эрэллэр. Үүт сыаҕын тэрилтэбитигэр ылан үлэлэтэ турабыт, итиннэ 4 эдэр уол киирдэ. Аны 2 кыыс ньирэй көрөөччүнэн кэллилэр. Бары тэҥҥэ үлэлии сылдьаллар. Ыам ыйыгар абаанса бэриллэн турар, 25-скэ диэри барыта сабыллыаҕа.

Улуус көмөтүнэн 150 миэстэлээх саҥа хотон тутуллар, атырдьах ыйыгар бүтэн үлэҕэ киириэхтээх. Оборудованиетын харчыта түстэ, бэнидиэнньиккэ аҥарын ыытыахтаахпыт, оччоҕо тиэйэн ыытыахтаахтар. Улуус дьаһалынан тыыл бэтэрээннэригэр бэриллэр 50-тан тахса ньирэй бэлэм тураллар.

Сааскы ыһыы үлэтэ саҕаланна

"Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньата" тэрилтэ быйылгы ыһыы үлэтин саҕалаата. Ыам ыйын 21 күнүттэн Ньурба к. таһынааҕы Кыталыктаах диэн бааһынаҕа 2 тыраахтыр киирэн дискэлии сылдьаллар. Бу күннэргэ улуус баһылыгын 1-кы солбуйааччыта Артур Яковлев киирэн үлэ хаамыытын билистэ. Тэрилтэ тырахтарыыһа Арсен Семенов уонна АГАТУ 3-с куурааһын устудьуоннара Семен Николаев, Остап Слепцов үлэлии сылдьаллар.

"АГАТУ-га технический сервис диэн инженер идэтигэр 3-с сылбын бүтэрэн эрэбин", - диир Семен Николаев. - "Дойдум - куорат Бүлүү, оттон миигин кытта үөрэнэр Остап Слепцов Үөһээ Дьаҥыттан төрүттээх. Манна кэлбитим бэрт буоллаҕа, маннык үлэлээн теорияны кытта практиканы дьүөрэлиирбит көдьүүстээх".

Артур Яковлев: "Бурдук ыһыытынан дьарыктаммыппыт 3-с сыла. Бастакы дьылбытыгар олус үчүгэйдик үүммүтэ, гаатыттан ортотунан 20-лии цн ылбыппыт. Бу Ньурбаҕа кэнники кэмҥэ мээнэ ситиһиллибэтэх көрдөрүү. Оттон былырыын хара сааскыттан кураан буолан, үүнүү соччо бэрдэ суоҕа. Быйыл 240 гааҕа ыһар былааннаахпыт, ыһыы иэнин 40 гаанан кэҥэттибит.

Былырыын паардаммыт, оҥоһуллубут сиргэ ыһыахтаахпыт, онон үчүгэй үүнүү буолуо дии саныыбыт. Соторутааҕыта диэри халлааммыт хаардаан, ардаан сирбит сииктэх, онон санаабыт бөҕөх. Саҥа сиргэ үчүгэй сиэмэ кэллэ, уоҕурдуу баар. Онон "Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньата" быйылгы үрдүк ситиһиини ситиһиэҕэр эрэнэбит. Бэс ыйа саҕаланыытыгар ардахтар түстэхтэринэ отой үчүгэй буолуоҕа. Быйыл "Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньатыгар" улахан аныгы сиэйэлкэ уонна ыарахан диискэ ыллыбыт. Бааһыналарга сииги саптаран баран, сонно ыһыыга киириэхпит.

Быйылгы сонуммут - АГАТУ-ну кытта дуогабар түһэрсэн, инженер-механик идэтигэр үөрэнэ сылдьар устудьуоннар солбуһан практикаҕа кэлэллэр. Билигин 2 уол кэлэн үчүгэйдик үлэлии сылдьаллар. АГАТУ кафедратын сэбиэдиссэйэ Юрий Жигмитович Дондоков хонтуруоллаан, биргэ үлэлэһэ сылдьабыт".

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– Дьиэ кэргэн экономиката –

Тыыл бэтэрээннэригэр тарбыйах бэлэхтэри туттардылар

Самаан сайын кэлиитин кэрэһилиир Ньукуола күнүгэр уонна Саха сиригэр Сайылык күнүгэр "Ньурба-Агро МТС" ААУо Бэс Атах сайылыгар манна аналлаах бэлиэ тэрээһин ыытылынна. Сайылыкка көһүү сиэрэ-туома тэриллэн, түптэ буруота унаарда, мааны маҥан халадаайдаах дьахталлар нас-кылдыстылар, күөх дьэрэкээн таҥастаах кэрэ кыргыттар нуоҕастылар.

Сахалыы сиэри-туому норуот талааннааҕа Валентина Сухаринова хомоҕойдук ыпсаран ситэрдэ, унньуктаах уһун кыһын кэнниттэн самаан сайын салаллан кэлиитинэн тохтор тойугунан эҕэрдэлээтэ.

Октябрьскай нэһилиэк баһылыга Семен Корякин эҕэрдэ тылыгар улуус баһылыга Алексей Иннокентьев аатыттан улууска тыыл бэтэрээннэригэр 100-тэн тахса тарбыйаҕы бэлэх быһыытынан биэрэр бэлиэ күн үммүтүн иһитиннэрдэ.

Улуус баһылыгын 1-кы солбуйааччыта Артур Яковлев Алексей Михайлович "АЛРОСА" АК-ны кытта Ньурба улууһун социальнай-экэнэмиичэскэй сайдыытыгар көмө туһунан Сөбүлэһиигэ илии баттаһа командировкаҕа сылдьарын эттэ, улуус көмөтүнэн "Ньурба-Агро МТС" ААУо иэстэн-күүстэн босхолонон туруктаахтык үлэлии сылдьарын, хаһаайыстыба саҥа хотонун атырдьах ыйыгар үлэҕэ киллэриэхтэрин, эргэ хотону өрөмүөннээн уотууга турар сүөһүлэри киллэртиэхтэрин туһунан иһитиннэрдэ.

Артур Янович "Ньурба улууһун социальнай-экэнэмиичэскэй сайдыытыгар кылаатын иһин" бэлиэ дастабырыанньатын "Ньурба-Агро МТС" ыанньыксыттара Клара Николаевна Архиповаҕа уонна Антонина Анатольевна Матвееваҕа туттарда.

Саха АССР тэриллибитэ үбүлүөйдээх 100 сылыгар Алексей Иннокентьев улуус бары тыыл бэтэрээннэригэр улуус муниципальнай тэрилтэлэриттэн - "Күндээдэ" ААУо-тан уонна "Ньурба-Агро МТС"-тан тарбыйах бэлэх бэриллэрин туһунан иһитиннэрэн турар. Бу бэлиэ тэрээһиҥҥэ кэлбит Октябрьскай нэһилиэк бочуоттаах олохтоохторо Мария Петровна Семеноваҕа, Ксения Григорьевна Афанасьеваҕа, Иосиф Иванович Николаевка, Герой-ийэ Ульяна Николаевна Александроваҕа уонна Александра Петровна Васильеваҕа үөрүүлээх быһыыга-майгыга тарбыйахтара туттарылыннылар. Кыайан кэлбэтэх бэтэрээннэргэ аналлаах тарбыйах сэртипикээттэрэ нэһилиэк баһылыга Семен Корякиҥҥа туттарылынна.

"Ньурба-Агро МТС" дириэктэрэ Николай Андреев эҕэрдэ тылыгар хаһаайыстыба үлэтигэр улахан көмөлөрүн иһин улуус уонна нэһилиэк салалталарыгар истиҥ махталын тиэртэ, тэрилтэ инники былааннаах үлэтиттэн иһитиннэрдэ. Хаһаайыстыба туталаах үлэһиттэрэ түбүктээх үлэлэрэ биһирэнэн, сыаналаах бэлэхтэри тутан үөрдүлэр-көттүлэр. Ол курдук, Клара Архиповаҕа уонна Антонина Матвееваҕа - керамическай плита, тырахтарыыс Аркадий Винокуровка холодильник уонна уу таһар массыына суоппара Наум Моисеевка таҥас сууйар массыына тигистилэр.

Тэрээһин кыттыылаахтарын баай-талым астаах остуол тула ыҥырдылар, бэйэлэрин эҕэрдэлэрин уонна үтүөнү баҕарыыларын улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын департаменын салайаччыта Иван Егоров уонна култуура департаменын салайааччыта Розалия Тихонова тиэртилэр. Кус миинэ истилэр, сыалаах эт, хаан, алаадьы, бэрэски уо.д.а. туһунан этэ да барыллыбат. Бэтэрээннэр хайдах үлэлээн ааспыттарын ахтан-санаан иһирэхтик кэпсэттилэр.

Саха дьахталларыттан бастакы СӨ Аар Дархан этээччитэ Розалия Тихонова киэҥ оһуокай түһүлгэтин төрүттээтэ. Самаан сайымыт бастакы күнэ эргиччи табыллан, бэрт сылаас, чаҕыл күннээх буолан дьон санаатын улаханнык көнньүөртэ.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

Ытык бэтэрээн ньирэйин хос сиэнигэр анаата

Саха АССР тэриллибитэ үбүлүөйдээх 100 сылыгар улуус баһылыга Алексей Иннокентьев улуус бары тыыл бэтэрээннэригэр "Күндээдэ" ААУо-тан уонна "Ньурба-Агро МТС"-тан тарбыйах бэлэх бэриллэрин туһунан дьаһалын кэпсээн турабыт.

Ыам ыйын 22 күнүгэр, Ньукуола уонна Саха сиригэр Сайылык күнүгэр сөп түбэһиннэрэн, Ыраах Убайаан олохтооҕо, тыыл бэтэрээнэ, сэрии бэтэрээнин огдообото, оройуоҥҥа бастакылар ахсааннарыгар Сталин төбөлөөх мэтээли ылбыт Мандарова Мария Гаврильевнаҕа тарбыйах ананарын туоһулуур сэртипикээти аҕалан туттарбыттара.

93 саастаах ытык кырдьаҕас Мария Гаврильевна улуус баһылыгар соһуччу бэлэҕин иһин махтанан туран, ньирэйин хос сиэнигэр Алексеева Амелия Романовнаҕа анаабыта.

7 саастаах хос сиэн кыыс Амелия эһээлээх эбэтин кытта "Ньурба-Агро МТС"-ка баран тарбыйаҕын бэйэтэ талан ылла. Кыысчаан тута оҕус ньирэйин Маршал диэн аттыы оҕуста. Амелия үөрүүтэ улахан, мантан инньэ сайын устата ньирэйин биэбэйдиэ.

Лариса ДОРОФЕЕВА.

Галина АЛЕКСЕЕВА хаартыскаҕа түһэриитэ.

– Сонун –

90 сааһынан эҕэрдэлээтилэр

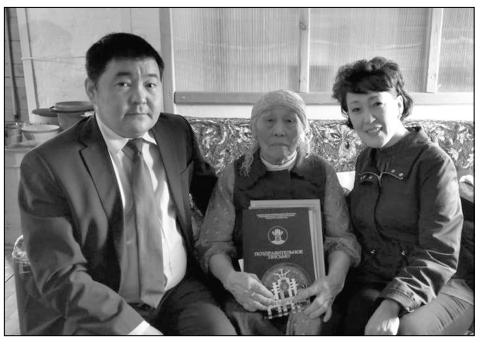

Ыам ыйын 22 к. улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччыта Анна Уларова Дьаархан нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, тыыл бэтэрээнэ НИКОЛАЕВА Варвара Ильиничнаны 90 сааһын туолбутунан истиҥник эҕэрдэлээтэ. Анна Михайловна Варвара Ильиничнаҕа РФ Бэрэсидьиэнэ В.В. Путин В.В., СӨ Ил Дархана А.С. Николаев уонна улуус баһылыга А.М. Иннокентьев Эҕэрдэ суруктарын, нэһилиэк баһылыга Павел Александров Эҕэрдэ суругу уонна бэлэх туттардылар.

Варвара Николаева 1932 с. ыам ыйын 22 к. Чаппанда Саалтаанытыгар холкуостаах дьиэ кэргэнигэр төрөөбүтэ. 1941 с. дьонун кытта Дьаархаҥҥа көһөн кэлбиттэрэ, ити сыл "Марха" холкуоска ыһыы үлэтигэр уонна оҕуруот аһын үүннэрэр биригээдэҕэ үлэтин саҕалаабыта. 1946 сылтан холкуоска тарбыйахтаах 15 ынаҕы тутан ыанньыксыттаан барбыта. Үлэтигэр үрдүк көрдөрүүлэрин иһин Варвара Ильинична 3 тарбыйах фондатынан наҕараадаламмыта. 1957 с. "Ньурба" сопхуос тэриллиэҕиттэн, Чаппандатааҕы отделение Дьаарханнааҕы биригээдэтигэр ыанньыксытынан, настаабынныгынан уонна ферма сэбиэдиссэйинэн ситиһиилээхтик үлэлээбитэ. Бочуоттаах сынньаланҥа тахсан баран, Варвара Ильинична 10 сыл устата сопхуос Дьаарханнааҕы биригээдэтин Кыһыл мунньугар повардаабыта.

Өр сыллаах үлэтин устатыгар Варвара Николаева производство бастыҥа буолбута, элбэхтэ социалистическай куоталаһыы кыайыылааҕынан тахсыбыта. ССРС "Ийэ албан аата" 1, 2 уонна 3 истиэпэннээх уордьаннарынан, "1941-1945 сс. Аҕа дойду Улуу сэриитигэр килбиэннээх үлэтин иһин", "Үлэ бэтэрээнэ", Улуу Кыайыы үбүлүөйдээх мэтээллэринэн, ССРС "Ийэ буолуу" мэтээлин 1 истиэпэнинэн, "Коммунистическай үлэ ударнига", "Социалистическай куоталаһыы кыайыылааҕа", "СӨ тыатын хаһаайыстыбатын бэтэрээнэ", "Ньурба улууһун социальнай-экэнэмиичэскэй сайдыытыгар кылаатын иһин", "Ньурба" сопхуос Бочуоттаах бэтэрээнэ" бэлиэлэринэн, баартыйа обкуомун Грамоталарынан уонна Дипломнарынан, "Дьаархан нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо" бэлиэнэн наҕараадаламмыта.

Варвара Ильинична Николаева 1952 с. 2 оҕолоох Софронов Василий Степановичка кэргэн тахсыбыта, кэргэнин кытта төрөтөн уонна иитэн 10 оҕону улаатыннарбыттара. Билигин Варвара Ильинична 32 сиэн тапталлаах эбэтэ уонна 60 хос сиэн хос эбэтэ буолар.

Ытыктыыр киһибитигэр кытаанах доруобуйаны, өссө да уһуннук олороругар баҕарабыт!

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– Үлэлээх буолуу –

Ньурбаҕа вакансия дьаарбаҥката ыытылынна

Сергей Васильев аатынан култуура сынньалаҥ паркатыгар улуустааҕы дьарыктаах буолуу киинэ уонна Ньурба куорат дьаһалтата 14-18 сокуоннай саастарын туола илик гражданнарга анаан "Даешь работу подростку" вакансия дьаарбаҥкатын тэрийэн ыытта.

Дьаарбаҥкаҕа улуустааҕы үөрэҕирии салалтатыттан, Ньурбатааҕы колледжтан, улуустааҕы ыччат бэлиитикэтин отделыттан, "Общепит" ХЭО, "Ландыш кофейня, ИП Б.Н.Захаров, А.Н. Тихонов уонна куорат дьаһалтатын "Дирекция развития общественных пространств" тэрилтэтэ кыттаннар, үлэ вакансияларын билиһиннэрдилэр.

Уопсайа сокуоннай саастарын туола илик 191 оҕо сайыҥҥы өттүгэр лааҕырдарга сынньанарга уонна сайыҥҥы үлэлэргэ суруттардылар.

Улуустааҕы дьарыктаах буолуу киинин испсэлиһэ Оксана Яковлева:

"Бүгүҥҥү вакансия дьаарбаҥкатыгар 9 тэрилтэ кыттыыны ылла. Бу сайын сокуоннай саастарын туола илик 153 гражданнары үлэ миэстэтинэн хаччыйыахтаахпыт. Сылын аайы улуус, куорат дьаһалталара сокуоннай саастарын туола илик оҕолору үлэлэтэргэ үбүлүүллэр. Маны таһынан Дьарыктаах буолуу киинэ эбии 5200 солк. материальнай көмө оҥорор. Үлэ миэстэтинэн хаччыйбыт тэрилтэлэр оҕолору күҥҥэ 4 чаас үлэлэтэр буолуохтара."

Вакансия дьаарбаҥкатын түмүгүнэн "Общепит" ХЭО 8 оҕоҕо үлэ миэстэтэ көрүллүөхтээҕин, билиҥҥитэ 16 оҕо испиэһэккэ суруттардыт.

Баанынай хаһаайыстыбанан дьарыктанар Андрей Николаевич Тихонов сайыҥҥы өттүгэр хортуоппуй үүнүүтүн көрүүгэ-истиигэ, сир үлэтигэр 15 оҕо суруттарбытын, сылын аайы манныык вакансия дьаарбаҥката ыытыллара буоллар, оҕолор сир үлэтигэр сыстыа этилэр, диэн санаатын этэр.

Ньурба куорат ыччат бэлиитикэтин уонна спордун испсэлиһэ Семен Павлович Яковлев: - Биһиэхэ уопсайа 62 оҕо суруттарда. Аҥардас, элбэх оҕолоох дьиэ кэргэннэр оҕолорун уопсайа 30 үлэ миэстэтинэн хаччыйыахтаахпыт. Үс сезоҥҥа 10-нуу оҕо. Сүрүн үлэлэрэ куораты ыраахырдыы, сибэккилэри көрүү-хараайыы буолуоҕа.

Улуустааҕы үөрэҕирии салаатын иитии уонна эбии үөрэхтээһин отделын сүрүннүүр испсэлиһэ Жанна Иннокентьевна Ефремова сайыҥҥы сынньалаҥ лааҕырдарга Сочига - 8, Владивостокка 11 оскуола оҕолоро суруттарбыттарын туһунан иһитиннэрдэ.

Улуустааҕы ыччат бэлиитикэтин сүрүннүүр испсэлиһэ, волонтёрскай куорпус салайааччыта Айсен Пахомов оройуон көхтөөх ыччаттарын түмэн сынньалаҥнарын тэрийиигэ үлэлэлэһээри ыччаты түмтэ.

Антонина СЕМЁНОВА.

Үһүк Илингнэ эрэ буолбакка Арассыыйа сорох субъектарынааҕар СӨ доруобуйа харыстабылын эйгэтигэр инники иһэрбит бэйэни хайҕаныы буолбатах, баар чахчылар ону туоһулуулар. Холобур, миниистир Михаил Мурашко кардиологическай киин аһыллыытыгар кэлэ сылдьан өрөспүүбүлүкэ медицинскэй эбийиэктэрэ, эмчиттэр квалификациялара, чинчийии-эмтээһин үрдүк технологияларын баһылааһын таһыбааччы сөҕүмэр кэрдиискэ тахсыбытын бэлиэтээбитэ. Мантан ама, ким үөрбэт буолуой. Мэктиэтигэр кыра дьарҕалаах киһи хараҳтан сыыһы ылбыттыы үтүөрэн да хааллаҕына көҥүлэ. Эрэл санаа ол курдук күүстээх.

"Доруобуйа" нацбырайыак 2024 сылга диэри үлэлиэхтээх, судаарыстыба алмаастааҕар, көмүстээҕэр күндү сыаналаах киһи доруобуйатын тупсарар туһугар миллиардынан үбү-харчыны тыырбытын курдук тыырыаҕа. Билигин уустук балаһыанньа бүрүүкээн бу бырайыак салгыы үлэлиирэ сир-халлаан икки ардыгар хаалыах чинчилээх. Ити да үрдүнэн дойду салалтата кини оҥорор көдьүүһүн-туһатын биэс тарбаҕыныы билэн олорор, онон эрэл кыыма уостубат, күөдьүйэн күлүмнүүрэ чуолкай. Бу матырыйаалга доруобуйа харыстабылын салаатыгар угут дьыл ардаҕыныы суккуллар үбү-харчыны эридьиэстээбэппин, сыыппаралар баһырхайдар, куйаар сулуһунуу элбэхтэр. Арай ойуур хаххалаах тыа дьоно көрө-билэ сылдьар тиэмэлэригэр тохтуохпут.

***

Оройуоннааҕы Киин балыыһа кылаабынай бырааһа Н.Н. Павловалыын бэрт сэргэхтик кэпсэттибит. Оннук буолуохтааҕа эрдэттэн сэрэйиллэрэ: кэккэ сылларга Ньурбаҕа доруобуйа харыстабылын салаатыгар муниципальнай бырагыраамаҕа тирэҕирэн балыыһа салалтата улахан хамсааһыны таһаарда. Ол материальнай-техническэй баазаны эрэ таарыйбат, үгүс үлэ каадырдарынан уонна эминэн-томунан хааччыллыыга, диагнозтааһын-эмтээһин саҥа ньымаларын туһаныыга, медицинскэй-санитарнай көмөлөрү оҥоруурга, диспансеризацияны кичэллээхтик ыытыыга о.д.а. хайысхаларга таһымнаахтык уонна көдьүүстээхтик бара турара туоластаах министиэристибэнэн бэлиэтэнэр.

Наталья Николаевна этэринэн "Доруобуйа" нацбырайыак "Аҕа саастаах көлүөнэ" уонна "Демография" федеральнай бырагыраамаларын кытта биир тиһиктээх буолан үлэҕэ эппиэтинэс үрдээбитин таһынан олус интэриэһинэй буолбут. Санаан да көрдөххө, саҥа төрөөбүт оҕоттон саҕалаан тоҥхойо кырдьыахха диэри эмчиттэр хараҳтарын дальттан тахсыбаккын. Салайааччы кэпсээбитинэн билигин оройуон эмчиттэрин иннигэр хас биир киһи уратытыгар олоҕурбут индивидуальнай превентивнай медицина (ыарыыны эрдэттэн сэрэтэр) практикалара күүскэ киириэхтээхтэр. Маны истээт да мин ыйыта оҕустум: "Соторутааҕыта

– "Доруобуйа" нацбырайыак –

Биһиги туспутугар сиэрдээх кыһамньы

Хатыҥ Сыһыыга диспансеризация чэрчитинэн уонча исписэлиис кэлэн күнү күннүктээн киһи бөҕөнү көртөрө. Тыа дьонун сиэринэн билбэппит угут дьыл ардаҕынааҕар элбэх, сорохтор оториноларинголог бырааска тоҕо көрдөрөбүт диэн мунаартара, маны быһаарыаҥ дуо?

Наталья Николаевна коронавируснай инфекция киһи хайа да уорганнарын харыстаабатын, о.и. ЛОР-уорганҥа, кулгаахха эмиэ дьайарын чопчулаата, атыннык эттэххэ - постковиднай синдром баар дуу, суох дуу диэн эбит. Исписэлиистэр тиэтэл-саарал бөҕөнөн көрбөтөхтөрө, хас биир киһилиин иҥэн-тоҥон кэпсэппиттэрин таһынан сүбэ-ама мэктиэтигэр, аптаах холбукаттан хостонордуу буолта нэһилиэнньэни астыннарбыта. Ол да буоллар бары баарынан эттэххэ, үгүстэр доруобуйаны чэбдигирдэр профилакторийга, кииннэргэ барартан туттуналларын бырааастар бэлиэтээбиттэрэ. Ити төрдө тыа киһитэ түбүк-садыык үөһүгэр сылдьарыгар сытар, арай бэрт ыксаабыт киһи отун-маһын, сүөһүтүн-сылгытын быраҕан туран реабилитацияҕа барыаҕа.

Салгыы каадыр боппуруоһугар тиийэн кэллибит. Оройуоҥҥа бырааастарынан хааччыллыы 76%, орто суһүөх персоналынан - 100%. Биир бөлүһүөк "Все познается в сравнении" диэбитигэр тайаннахха сорох улуустар бу көрдөрүүгэ тиийиэхтэрэ өссө эрдэ соҕус.

Кэнники кэмҥэ 8 быраас "Земский доктор" иитинэн кэлэннэр таһаарылаахтык үлэлии сылдьаллар, аны икки сылынан "Смена кадров" муниципальнай бырагыраама чэрчитинэн Дьокуускайдааҕы медколледж Ньурбатааҕы филиалын бүтэрбиттэр куораккa, нэһилиэктэргэ барыахтара.

Ааспыты эргиллэн көрүөххэ эрэ. Хас да сыллааҕыта "оптимизация" доруобуйа салаатын айгыратта диириэн соло буолбатахпыт. Кэмниэ кэнэҕэс өйдөөбүппүт ороҥуон биир да балыыһата күлүүскэ хатамматах, үлэһиттэр да хаамаайы буолбатахтар, өссө сорох сирдэргэ саҥа штаттар көрүллүбүттэр.

"Хатыҥ Сыһыыга оптимизация туһалаата, эһиэхэ педиатр тиийэн үлэлии сылдьар, аны туран "Земскэй доктор" эмиэ эһиэхэ баар, онон табылынныгыт", - диэтэ Наталья Николаевна. Баччаны истээт олохтоох бырааастарга тиийдим.

***

Эмчиттэр диэн биһигиттэн уратылар диэни өссө төгүл булгуруйбаттыы өйдөөтүм. Дэҥ эриэккэскэ көрсөн тыл бырахсар киһим Мархатааҕы врачебнай амбулатория сэбиэдиссэйэ терапевт Василий Анатольевич Николаев бүгүн сирэйдиин-хараҳтыын сырдаан, үөрэн-көтөн олороругар түбэстим. Ол биричиинэтинэн киһини кэпсээбитинэн улаханнык эчэйбит киһиэхэ уот болдьохтоох тиийэннэр олоҕун быыһаабыттара буолбут, тиэтэлинэн Ньурбаҕа ыыппыттар, этэҥҥэ аахыаҕа диэн санаата бөҕөх.

Айан ата холобурдаах сэһэнисэппэни тардан күө-дьаа буоллубут, манна кэлиэн иннигэр икки ороҥуоҥҥа үлэлээбит, дойду ахтылҕанын күүһүттэн Ньурбатыгар төннүбүт. Хатыҥ Сыһыыга үктэнээт дьонун-сэргэтин сөбүлэтэн "эн-мин" дэһэн билигин төрүт олохтооҕунан ааҕыллар. Онуоха эбии туруортаабыт диагнозтара бигэргэтиллэринэн "билиилээх быраас" диэн нэһилиэнньэҕэ биллибит, онон 37-лээх, таптыыр кэргэннээх уонна үс оҕолоох эмчиккэ ситиһиилэри эрэ баҕарыаҕыҥ. Бу киирии тыл курдук буоллун, онтон мин ыйытыктарбын уонна кини хоруйдарын ааҕыахха.

- Василий Анатольевич, олохтоох балыыһа дьиэтэ-уота киэнинэн, эмтэнэр тэрилтэ стандартыгар эппиэттиириэн кини кыаҕа ситэ туһаныллар дуо? Врачебнай амбулатория диэни иһиттибит да хараҳпытыгар 2-3 куойкамиэстэ көстөр дии...

- Күн бүгүн стационарга 3 миэстэ, оттон күнүскүгэ 2 миэстэ көрүллэр. Ол гынан баран маны сорохтор сыыһа өйдүүллэр, ити таһынан барыллыбат эбит диэн. Оннук буолбатах, биһиги 10 ыарыһахха тиийэ ылан эмтиибит. Медицинскэй көрдөрүүлэр түмүктэринэн. Онон 5-нэн бүппэт, бэл Аканаттан, Чкаловтар кэлэннэр эмтэнэллэр.

- Иккис ыйытыгым кутургуйалыы кэйэр, кытыанынан таһыйар курдук. Ардыгар, наадыйдахха балыыһаҕа эмп-том суох диэн кыйхай саҥа иһиллэр, эһиэхэ эмтиэкэ баар дуо?

- Тута ити эн этэр "наадыйдахха" диэн тылгар тохтоон быыһаарыам. Кистэммэт, дьон үксэ хроническай ыарыы көптөҕүнэ, үгүэрдээтэхтэринэ, истэрэ-очоҕосторо ыарыйдаҕына, сүрэхтэрэ тахикардиялаатаҕына о.д.а. түгэн тирээтэҕинэ эрэ биһиэхэ кэлэн "бу наада, ити наада" дииллэрэ баар суол. Дьиҥэр, участковай сиэстэрэбит-лабораммыт дьон сакааһынан Ньурбаттан эми аҕалан атыылыыр, сыччах сакаастаабыттарга, ол тута бүтэр. Ирина Александровна эппиэтинэстээх үлэһит, киниэхэ туох да претензия суох. Онон дьон быстах ыарыыларга туттар эмтэри эрдэттэн сакаастыахтарын наада. Стационарга эминэн хааччыныы куһаҕана суох.

- Киин балыыһа "03" биэрбитигэр үөрбүппүт умнуллубат, онтубут аҕыйахта сүүрээт тохтоон хаалта, тоҕо?

- Билиҥҥэ диэри суоппар көрдөһө олоробут, ол да үрдүнэн ким да үлэлиэн баҕарбат. Биричиинэтэ биир - хамнаһа кыра диэн. Кырдьыгы эттэххэ нэһилиэк "03"-тэ Ньурба, Дьокуускай курдук быыстала суох мүнүүтэҕэ тохтообокко сүүрбэт, арыый да сынньалаҥ буоллаҕа. Ыксаан чугастааҕы нэһилиэктэртэн сулумах дьону эмиэ ыйыталаһан көрөбүт, 30 тыһ. солк. аҕыйах дииллэр. Үлэтэ суох сылдьыахтааҕар хамнас аахсар ордук этэ да психологияны уларыта тутуу бытаан.

- Ковид кэнниттэн реабилитация баар дуо, нэһилиэнньэ психическэй доруобуйатын туруга хайдаҕый?

- Ыйытык иккис чааһыттан саҕалыам. Медицина аналитиктара быһаартарынан пандемия психическэй доруобуйаҕа эмиэ күүскэ дьайда, ол курдук депрессияттан, стресстэртэн, олус сэрэнэр-сэрбэнэр (высокая тревожность) буолууттан тахсыы санаа хоту буолбатах. Тыа дьоно уратылаахтар - кинилэр хамсаналлар, айылҕалыын алтыһаллар, үөлээннээхтэрин-ыалларын кытта коммуникациялара күүстээх. Ити түмүгэр сүөм түһүү, мөкүү бырагыраамалааһын, бэйэҕэ сууланан хаалыы суох. Онон олохтоохтор психическэй доруобуйалара этэҥҥэ.

Постковиднай реабилитацияҕа сылдьыбыттар туһаммыттара, дьиҥэр биһиэхэ 200-тэн тахса киһини пандемия таарыйта, оттон реабилитациябыт тарбахха эрэ баттанар, күһэйэн ыытар эмиэ табыллыбат. Туомтуу тардан үлэлиир кэлэктиииппэр махтаныам, бары уопуттаах, амарах-аһымал сүрэхтээх буоланнар олус табыллан сылдьабын.

***

Кэбээйиттэн төрүттээх 24 эрэ саастаах педиатр-быраас Петр Петрович Эверстов Хатыҥ Сыһыыга үлэ муоһатын туппута сыл да буола илик. Ол да буоллар 0-18-гар диэри саастаах оҕолордоохтор эдэр киһини номнуо "Врач от Бога" диэтилэр. Тоҕо диэтэххэ кэллэ кэлээт подворнай обход оҥортолоон, ийэлэри ыҥырталаан сүбэлээн, кырачааннары маастарын табан көрөн-чинчийэн, диагнозтарын сөпкө туруоран, "узкай" исписэлиистэрдиин тута консультациялаһан маннык үтүө ааты ситистэҕэ.

Мин кинилиин кэпсэтиим превентивнай медицина (ыарыыны сэрэтии) тула барда. Кистэммэт, бэл тыллана да илик оҕолор төлөппүөҥҥэ олорор буолтара. Педиатр этэринэн манна хараҳ эрэ буолбакка коммуникациялаһар дьоҕур мөлтүүр, оҕо саҥарбат-кэпсэппэт, санаатын сайа эппэт, дорҕооннору сыыһа саҥарар. Онон олус үлүһүйбүттэр логопеды, сурдологы тумнуо суохтарын сөп. Аны туран сколиоз элбии турар, күннүктээн компьютерга олоруу осанканы буортулуур.

Петр Петрович быһаарбытынан оҕо саҥарар дьоҕура мөлтөҕө биллээтин кытта тута логопедка тиийэр наада. Нэһилиэктэн биир ийэ оҕотунан реабилитацияҕа барыахтаахтар эбит. Билигин оҕолор үгэс буолбут төрүт ас культуратыттан тэйдилэр - быырпах, суорат, миин, эт оннугар колаҕа, чипсыга, дошираккa о.д.а. көстүлэр. Балар саха генетическэй кодугар куһаҕан өттүнэн уларыйыыны таһаарыахтарын сөп, онон төрүт астарга төннөргө сүбэлиир.

"Төннүөхпүт даҕаны, санкциялар көмөлөрүнэн" диэтим мин, онтон кэнники кэмҥэ сорох тыа ыала сайын ынахтарын ыабакка ыытан кэбиһэллэрин санаан сүөм түстүм. Билигин Арассыыйаҕа өстөөхтүү сыһыаннаах арҕаа дойдулар кыра саастарыттан битэмиин испэтэхтэринэ тыынар салгына суох курдук буолаллара төһө сөбүн ыйыттым. Исписэлиис эттэ: икки саастан саҕалаан олорор усулуобуйаны учуоттаан битэмиин ананнаҕына иһэр туһалаах, оттон "Д" битэмиин оҕо биирин туолуор диэри иһэрэ көдьүүстээх. Дьуот тиийбэт, онон быраас анаатаҕына дьуот битэмииннэрин туһанар сөп.

Ийэ үүтүн туһата науканан дакаастаммыта, хата тыа ийэлэрэ үгэстийбит сиэринэн оҕолорун хадаҕалаан абырыыллар. Киһи иммунитетыгар очоҕос үлэтэ быһаарар оруоллаах, оттон антибиотиктары быраас анааһына суох иһэр туһалыахтааҕар буортулуон сөп. Тоҕо диэтэххэ антибиотиктар очоҕос туһалаах бактерияларын өлөрүөн сөп, оччотугар былааһы куһаҕан бактериялар ыланнар атахтар балыыһа диэки салалыахтара.

Петр Петровичка, үлэтин саҥа саҕалаабыт эдэр киһиэхэ, бары үчүгэйи баҕарыаҕыҥ, бэйэҕин уонна көрөр-истэр оҕолоргун дьаҥ-дьаһах таарыйбатын.

Афанасий ИВАНОВ.

– Редакция почтата –

Самаан сайыны көрүстүбүт

Ыам ыйын 23 күнүгэр Күндээдэҕэ инбэлииттэр "Тирэх" уопсастыбаларын чилиэннэрэ пааркаҕа сайыммыт салаллан кэлбитин көрүстүбүт. Олохтоох дьаһалта баһылыгын солбуйааччыта Петрова Ольга Петровна дьаһалынан массыынанан кыаммат инбэлииттэрбин тастарда, улахан махтал буоллун. Салгыҥҥа сылдьан дуоһуйдулар, үөрдүлэр.

Саха сирэ 100 сылыгар аналлаах 20 боппуруостаах викторинаҕа икки хамаандаҕа арахсан куоталастылар. 1 хамаанда 55 очко ылан хотто, 2 хамаанда 50 очко. Мээчиги биэдэрэҕэ бырааҕыыга 1 м - Васильев Афанасий, 2 м - Саввинова Екатерина, 3 м Варламова Пелагея буолла. Воздушкаттан ытыыга 1 м - Васильев Афанасий, 2 м - Федорова Тамара, 3 м - Варламова Пелагея. Бириистэри бэйэбит кыттыһан аҕаллыбыт, онон бары үөрэ-көтө бириистээх бардылар.

"Тирэх" уопсастыба салайааччыта РОМАНОВА Акулина.

Наталья Федотовна Трофимованы - Натааһаны культуупка үлэлиир сылларбытыттан ыкса билсибиппит, дьүөгэлэспиппит. Наталья культуура эйгэтигэр олох эдэр эрдэҕиттэн чугаһын, сыстаҕаһын да иһин буолуо, 1990 сыллааххха Н.М. Алексеев сельсовет бэрэссэдээтэлинэн үлэлии олорон "культуупка дириэктэринэн үлэлээ" диэн ыҥырбытыгар сөбүлэспитим диэн кэпсээччи. Наталья Федотовна бу иннигэр дьыссаакка ньээнньэнэн, оскуолаҕа ырыа учууталынан олус таһаарыылаахтык үлэлээбитэ.

– Культуура –

Культуура дьиэтин иэйиэхсит хотуна

Натааһа ийэтэ Варвара Тимофеевна эрдэттэн сүрэх ыарыһах этэ, аҕата Федот Иннокентьевич сааһыран эрэр киһи, уоттаах сэрии кыттыылааҕа, инбэлиитэ буоланнар дьиэ ис-тас үлэтэ кини санныгар сүктэриллэрэ.

Натааһа чахчы да культуура үлэтигэр үөһэттэн ананан кэлбит киһи буоларын толору дакаастаата диэтэхпинэ сыыспатым буолуо. Наталья Федотовна төһө да культуура анал үөрэҕэ суох буоллар норуоппут культууратын сүрэҕэр-быарыгар, өйүгэр-санаатыгар иҥэрэ сылдьарын сайыннаран таһаарда дии саныыбын.

Натааһа культуупка үлэлиир сылларыгар нэһилиэнньэни кытта үлэни атын таһымҥа таһаарбыта. Ол курдук, тэрилтэлэри кытта ситимнээх үлэ, түөлбэнэн үлэни сатабыллаахтык салайбыта. Араас таһымнаах тэрээһиннэр тиһигин быспакка ыытыллаллара. Төһө да кулууппут тарда соҕус эттэххэ "сөрүүн" буоллар дьон культуупка мэлдьи толору буолааччы. Билигин урукку культуупутун, тэрээһиннэрбитин олус истиҥник саныыбыт.

Культуупутугар эбии харчы киллэрээри тугунан дьарыктаммыппыт суоҕай диэххэ сөп. Ас астаан атыылаан, быраахынньыктарга кафе тэрийэн, аукцион ыытан, иистэнэн диэн. Күһүн аайы кулууппут үрдүн, истиэнэтин, түннүктэрин килбэччи суулан, кыраскалаан киирэрбит. Таһырдьа өрөмүөнтэн да туора турбат буоларбыт. Соҕотох эр киһибитигэр Арамааҥҥа күүс-көмө буолуохха диэн Натааһа мэлдьи

көҕүлээн, өтүйэтин-сүгэтин тута сылдьааччы.

Кэлэктиип түмсүүлээх буоларыгар мэлдьи кыһаллара. Саас культууралар бэйэбит эрэ баран куйуурдуур, сайын илимниир, күһүн сир астаан сынньалаҥы-үлэни сатабыллаахтык дьүөрэлиир этибит. Үлэтэ суох түөлбэлэрин кыргыттарын мэлдьи өйөөн үлэ миэстэтин ыйыталаһа сылдьааччы. Ол да курдук буолбута. Кыргыттар бары кэриэтэ сыр-мыр үлэлэнэн испиттэрэ.

Олох үөрүйэҕэ да көрдөрөрүнэн дьон ортотугар сылдьар киһи мэлдьи олох үөһүгэр тахсар. Биһиги Натааһабыт сатаабата да суох диэххэ сөп. Оҕуруотчутун, асчытын туһунан этэ да барыллыбат. Манна олордохторуна оҕуруотун аһа, сибэккитэ илиитин анныттан үүнэн тахсааччы.

Натааһа отчутун туһунан манна туһунан кэпсээн: Натааһалаах Аммос сатыы күн аайы көскө эрэ тиийбэт "Титииктээххэ" уунан сылдьан оттооччулар. Киэһэ кэлэн иһэн аара, сир аһа бустаҕына, моонньоҕонноон, отоннооон, күһүөрү тэллэйдээн иһитин толорон кэлэрэ. Кэлэн ынаҕын ыан, үүтүн эрийэн, тэпилииссэтин дьаһайан бүтэрэ-оһоро охсоро. Наталья кулууп түбүктээх үлэтин быыһыгар кэтэх хаһаайыстыбатын тутан олорбута. Үлэтин быыһыгар ынаҕын төрөтөн күлэн-үөрэн биэрэрбит. Кинилэр дьиэлэригэр аны быыс биэрбэккэ ыалдьыт-хоноһо, гастуруол артыыстара бөҕө хонон-өрөөн аастахтара.

Дьүөгэбит Наталья Федотовна билигин таптыыр дьарыгын сайыннаран "Норуот маастарын" үрдүк аатын ылбытын үөрэ, киэн тутта истэбит. Күтүөппүт барахсан Аммос Николаевичтыын олус иллээхтик олорбуттара. Аммос киэҥ билиилээх, бастыҥ аҕаччым этэ. Кини куппут минньигэс чэйин элбэхтик испиппит. "Сэгэрдэрим кэллилэр" диэн чаанньыгын үрдүгэр түһээччи. Кыыстара Варикка дьоннорун батан сытыары-сымнаҕас майгылаах, сиэстэрэ идэтин ылан ыал мааны далбар хотуна.

Биһиги Наталья Федотовнабыт төрөөбүт нэһилиэгин, оройуонун культууратын сайдыытыгар ийэлии истиҥ иэйиитин, сүрэҕин сылааһын биэрэн туран үлэлээтэ, үлэлии да сылдьар.

Л. АНДРОСОВА.

Ньурбатаҕы К.Д.Уткин аатынан "Норуоттар доҕордоһуулара" түмэлгэ "Түмэллэр түүннэрэ-2022" Бүтүн Арассыыйатааҕы аксыйанан "Мода на традиции" тэрээһин ыытылынна.

– Ыам ыйын 18 күнэ – түмэллэр күннэрэ –

"Мода на традиции" тэрээһин

Түмэл хартыына галереятыгар Ньурбатааҕы искусство оскуолатын преподавателэ, СӨ культууратын туйгуна Лена Николаевна Таюрская Шопен этюдынан "Революционный до минор" фортепьяноҕа толоруутунан аһылынна.

Тэрээһиҥҥэ улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччыта Анна Михайловна Уларова дойду үрдүнэн бэлиэтэнэр Түмэл күүгэр мустубут дьону эҕэрдэлээн туран, Дьокуускай куоракка Габышев аатынан судаарыстыбаннай бириэмийэнэн түмэл салайааччыта Анна Андреевна Туманова наҕараадаламмытын туһунан үөрүүлээх сонуну иһитиннэрдэ.

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев илии баттааһыннаах Бочуотунай грамотаны түмэл билим-чинчийэр салаатын салайааччытыгар Борис Борисович Борисовка, түмэл идэтин сайдыытыгар бэриниилээх үлэтин иһин Махтал суругу Елена Семёновна Петроваҕа, улуус Сүбэтин Бочуотунай грамотатын түмэл пуондатын көрөр-харайар идэлээх үлэһитигэр Оксана Андреевна Тумановаҕа үөрүүлээх быыһыыга-майгыга туттартаата.

Улуустааҕы культуура Департаменын салайааччытын солбуйааччыта Альбина Ивановна Михайлова эҕэрдэ тыл эттэ. Ньурба куорат олохтооҕо Саргылана Романовна Фёдорова Ньурба куорат баһылыгын аатыттан эҕэрдэ тыл эттэ. Фёдоровтар дьиэ кэргэннэригэр хараллан сыппыт 1931 сыллааҕы сэдэх альбому, Искусство оскуолатын дириэктэрэ Елизавета Романовна Евсеева дьиэтээҕи урукку тэриллэрин түмэлгэ бэлэх ууннулар.

Түмэлгэ баар саха графикатын кэллиэксийэтин түмэл билим-чинчийэр салаатын салайааччыта Борис Борисов кэрийэн көрдөрө-көрдөрө бэрт интэриэһинэйдик кэпсээтэ.

Пионерия 100 сылыгар анаан аһыллыбыт саҥа экспозициялары: "Социалистическая Якутия" хаһыат редакторынан, Саха радиотын уонна телевидениетин кэмитиэтигэр редакторынан үлэлээбит, Ньурбаттан бастакы артековка Татаринова Алевтина Константиновна олоҕуттан Борис Борисович быһа тардан көрдөрөн кэпсээтэ.

Ньурба оройуонугар культуура 100 сылыгар анаан улууканнаах сэбиэскэй дьахталларга анаан коммунистическай баартыйа чилиэнэ, уопсастыбаннай үлэҕэ, самодеятельноска сыратын, дьоҕурун биэрэн туран үлэлээбит Золотарёва Александровна Прокопьевна туһунан Искусство оскуолатын дириэктэрэ Елизавета Романовна Евсеева мустубут дьоҥҥо билиһиннэрдэ.

Александра Прокопьевна фельдшерскэй оскуоланы бүтэрэн фельдшер-акушер идэтин ылан, балыыһаҕа араас идэлэргэ, сэллик амбулаториятыгар кытары үлэлээбит. Куочайдааҕы оҕо дьиэтиттэн тулаайах кыыс оҕону иитэ ылан үөрэхтээн, үлэһит киһи оҥорон, кыыһа Лина Ленинградтааҕы судаарыстыбаннай университеты бүтэрэн инженер-синоптик идэлээҕин, билигин Казахстаҥҥа олохсуйан олорорун туһунан кэпсээтэ.

Александра Прокопьевна иппит кыыһа Лина Золотарёва Казахстантан сурук ыыппытын Елизавета Романовна аҕан иһитиннэрдэ:

"САССР 100 сылынан, дойду үрдүнэн бэлиэтэнэр "Түмэллэр түүннэрин күүнэн" эҕэрдэлиибин. "Мода на традиции" тэрээһиҥҥит ситиһиилээхтик барарыгар баҕарабын. Ийэм сынньалаҥҥа тахсан баран саха хомуһугар оонньоон хомуска дьону үөрэтэрэ. Ол саҕана хомуска оонньуур дьон ахсааннааҕа, кэлин этигэн хомуһун күтүөтүгэр бэлэхтээбитэ.

Мин үйэм тухары иппит ийэбэр махталбын биллэрэбин. Кини миигин араас дьарыкка үөрэппитэ. Дьиэ кэргэним аатыттан К.Д.Уткин аатынан түмэл үлэһиттэригэр махталбын биллэрэн туран, түбүктээх үлэҕитин дьон, эдэр ыччат сөптөөхтүк сыаналаатыннар уонна түмэлгэ анаабыт хоһоммун ыытабын", - эҕэрдэни кытары кыыһа Лина. 18.05.22 с.". Сургун, хоһоонун Елизавета Романовна түмэлгэ бэлэхтээтэ.

Антонина СЕМЁНОВА.

2013 сыллааххха, балаҕан ыйын 1 күнүгэр саҥа үөрэҕирии сокуона ылыллыбыта, онно этиллибитинэн доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолор сайдыыларын уратытын учуоттаан туран сөптөөх иитиини, үөрэтиини барыахтаахтар диэн суруллубута. Доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолор, үөрэҕирии сокуона этэринэн оҕо доруобуйатын учуоттаан, сөптөөх анал бырыгырааманан үөрэниэхтээхтэр, манна төрөппүт көҥүлэ, психолог, медик хамыыһыйатын ыйыннныга учуоттаныахтаах.

– Оҕо иитиитэ –

"Мин сатыыбын-мин кыайабын" диэн улуустааҕы күрэх

Инклюзивнай үөрэхтээһин сайдыаҕыттан, доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолор уһуйаанынан хабыллыылара үксээтэ. Инбэлиит оҕолор доруобай оҕолору кытта тэҥҥэ уһуйааҥҥа сылдьан сайдаллар. Онуоха иитээччилэр оҕолорго сөптөөх усулуобуйа тэрийэн биэрэн, кинилэр салгыы сайдалларын ситиһэллэр. Тулалыыр эйгэҕэ бэйэлэрин сөптөөхтүк тутта-хапта сылдьан, атын оҕолортон туох да уратыта суох сананнаннар, атын дьону кытта алтыһа, бэйэлэрин көрүнэ-харана үөрэнэллэр.

2019 сылтан саҕалаан, сылын аайы Антоновкатааҕы "Ромашка" оҕону сайыннарар киинҥэ доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолорго аналлаах оройуоннай, интерактивнай "Мин сатыыбын, мин кыайабын" диэн күрэх кэтэхтэн ыытыллар. Бу күрэх сыалынан-соругунан буолар оҕо айар дьоҕурун сайыннарыы, сатабылын киэҥ эйгэҕэ билиһиннэрии, төрөппүттэри оҕо салгыы сайдарыгар көҕүлээһин.

Муус устар 28 күнүгэр маннык күрэх "Ромашка" уһуйааҥҥа эмиэ буолан ааста. Күрэхтэ сөптөөх балаһыанньа оҥоһуллан, түмүк таһаарылынна. Барыта 14 үлэ киирдэ, 12 доруобуйаларын туругунан араас диагнозтаах оҕолор кытыннылар. Ол курдук "Ромашка" дьыссааттан кытыннылар: Яковлев Сулустаан, Иванов Антон, Олесов Данил, Егоров Коля, Ушканов Вова, Васильев Айсен. "Кэскил" дьыссааттан 3 оҕо кытынна, ол курдук Яковлева Вероника, Иванов Эрэл, Алексеева Иванна, "Родничок" дьыссааттан Чукрова Санита, "Аленушка" дьыссааттан Андреева Айыына, Ньурбачаан "Сайдыы" дьыссааттан Самсонов Айсен көхтөөх кыттыыны ыллылар.

Күрэхтэ араас таһымнаах оҕолор талааннарын арыйар видеолар көрүлүннүлэр. Видеороликка оҕо тугу сатыыра, талаана толору көстүөхтээх диэн ирдэбиллээх. Ол быһыытынан оҕо дьарыктана олороро видеороликка толору көстөн, жюри сыанабылын ылла. Оҕолор талааннарын көрүүгэ оройуоннааҕы үөрэҕирии дошкольнай салаатын сүрүн испесиэлиистэ Кириллина Евдокия Васильевна, Ньурбатааҕы реабилитационнай киин начальнигын солбуйааччы Иванова Валентина Иннокентьевна, "Ромашка" оҕону сайыннарар киин методиһа Михайлова Любовь Николаевна буолан сыаналаатылар.

Оҕолор бэйэлэрин кыахтарын, талааннарын ордук уруһуйга, ырыаҕа, үҥкүүгэ, тыл сайдыытыгар, ахсаанҥа көрдөрдүлэр. Ол курдук бастакы миэстэни "Родничок" уһуйаантан - Чукрова Санита, иккис миэстэни - Иванов Антон "Ромашка" уһуйаантан, үһүс миэстэни Самсонов Айсен "Сайдыы" Ньурбачаан оҕо уһуйааныттан ыллылар.

Күрэхтэ кыттыбыт оҕолор бары сертификаттар, анал бириис тутан үөрдүлэр-көттүлэр. Төрөппүттэр сыллата күрэх ыытыллыттан олус үөрэллэр, кэтэһэллэр.

Антоновка нэһилиэгин "Ромашка" оҕону сайыннарар киин "Эрэл" доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолор группаларын иитээччитэ АНДРЕЕВА Рея Васильевна.

– Иһирэх тылынан –

Спорка анаммыт чаҕылхай олох

Ыам ыйыгар биллиилээх биир дойдулаахпыт, көҥүл тустууга СССР спордун маастара, хапсаҕайга СӨ спордун маастара, национальнай көрүҥнэргэ РФ уонна СӨ спордун маастара, СӨ үтүөлээх тренерэ, СӨ физическэй культуурата тын үтүөлээх үлэһитэ, Ньурба улууһун уонна Бордоҥ нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо Юрий Степанович Андреев 70 сааһын томточчу туолла.

Саха сирин спордун сайдыытыгар кини киллэрбит кылаата сүҥкэн. Ону Юрий Степанович ситиһиилэрэ итэҕэтиилээхтик кэрэһэлииллэр. Көҥүл тустууга өрөспүүбүлүкэ 14 төгүллээх чөмпүйүөнэ, хапсаҕайга 10 төгүллээх муҥутуур кыайыылааҕа, көҥүл тустууга маастардарга аан дойду чөмпүйүөнэ, самбоҕа уонна классическай тустууга өрөспүүбүлүкэ чөмпүйүөнэ, национальнай көрүҥнэргэ Сибиир уонна Дальнай Восток 3 төгүллээх чөмпүйүөнэ, Бүтүн Сойуустааҕы улахан турнирдар 4 төгүллээх кыайыылаахтара, уолаттарга РСФСР чөмпүйүөнэ, ССРС физкултуурунай ВУЗ-тарын Спартакиадатын үрүҥ көмүс призера, РСФСР боруонса призера, XX үйэҕэ Саха сирин спордун 2 төгүллээх лауреата, СӨ спортивнай сылын 4 төгүллээх лауреата. Хуреш диэн тустууга Дальнай Восток уонна Сибиир 2 төгүллээх абсолютнай чөмпүйүөнэ. Эдэр оҕо сылдьан боксанан уонна чэпчэки атлетиканан эмиэ дьарыктаммыта. Дьаадыраны анньыыга, диискэни быраҕыыга 1971 с. Дьокуускайга үөрэнээччилэр ортолоругар 3-с миэстэлэммитэ, 1971 с. атах оонньууларыгар Чурапчы оройуонугар 3 көрүҥ түмүгүнэн 2-с, 1972-1973 сс. Москваҕа саха устудьоннарын бэстибээлигэр 3-с миэстэ буолбута.

Айылҕаттан бэриллибит күүсуох уонна талаан улуу тренер Д.П.Коркин илиитигэр киирэн чочуллан, үүнэн-сайдан киэҥ түһүлгэлэргэ тахсар кыахтаммыта. Юрий Степанович маннык ахтар:

"Маалыкай оскуолатыгар үөрэнэ сылдьан, көҥүл тустуу уонна бокса секцияларыгар Василий Николаевич Кузнецов уонна Александр Александрович Агеев салалталарынан дьарыктаммытым. Оҕолор көҥүл тустууга күрэхтэһиилэригэр Дьокуускайга ыытан кытыннарбыттара. Онно бастаабытым. Онуоха Дмитрий Петрович Коркин бэлиэтии көрөн ыҥыран Чурапчыга сборга сырытыннарбыта. Онтон эһиилигэр, 1969 с., Чурапчы интернат-оскуолатыгар 9-с кылааска киирбитим. Ити курдук улууканнаах тренер салалтатынан тустуу тыыннаах эйгэҕэ баар буола түспүтүм.

Дмитрий Петрович миигин аҕа саастаахтарга паараҕа туруорара. Биһиги бастакы бөҕөстөрбүт Дмитрий Данилов, Петр Алексеев, Альберт Захаров, Николай Гоголев, Алквиад Иванов, Сергей Иванов уо.д.а. тустарынан кинигэлэртэн, хаһыаттартан аҕан тустууга умсугуйарбыт. Николай Неустроевы, Вячеслав Карповы, Павел Пинигини, Александр Иванову уо.д.а. аатырбыт тустууктары кытта бииргэ дьарыктаммытым. 2 сыл Чурапчыга итинник дьарыктанан, 1971 с. Арассыыйа "Урожай" уопсастыбатын уолаттарга түһүлгэтигэр 81 кг ыйааһыҥҥа бастаабытым. Дойду эдэр бөҕөстөрүн түһүлгэтигэр эмиэ куһаҕана суохтук тустубутум, ол иһин маастарга кандидат аатын иҥэрбиттэрэ. Ити сыл Москватааҕы Киин физкултуурунай институкка үөрэнэ киирбитим".

Биллиилээх тренердэр А.П. Тимохин, А.К.Морозов Юрий Андреевка тустар маастарыстыбатын үрдэтэригэр көмөлөспүттэрэ. Кини баара-суоҕа 19 саастааҕар ССРС спордун маастарын нуорматын толорбута. Эдэр бөҕөстөр ортолоругар 1972-1974 сс. 82 кг ыйааһыннаахтарга Москва чөмпүйүөнэ буолбута. ССРС, Европа, аан дойду чөмпүйүөннэрэ минчанин Василий Сюльжин, москвич Зенди Аласханов, дагестанец Магомед Арацилов, осетин Р.Ингилдиев уо.д.а. көбүөргэ кытаанах, эриирдээх тургутууларын ааспыта.

Юрий Андреев туһунан хаһыакка суруйуулартан быһа тардан биэриэхпин баҕарабын:

"Юрий Степанович Андреев саха тууттун историятыгар көһөнө өйдөбүл буолар бочумнаах миэстэни ылар улахан тустуук. Өссө оҕо сылдьан төрөөбүт Ньурбатыттан Чурапчыга кэлэн улуу Коркиҥҥа уһаарыллыбыта айылҕата хото бэрсибит күүһүгэр-уоҕугар албаһы-ньыманы иҥэрбитэ. Саха бөдөҥ-садаҥ, улахан ыйааһыннарга тустар уолаттарыттан, Юрий Андреев курдук соргулаахтык тустубут бөҕөспүт билигин суох. Россия боруонса призера, оҕолорго Россия чөмпүйүөнэ, Москва 2 төгүллээх чөмпүйүөнэ, Саха сиригэр көҥүл тустууга 14 төгүллээх, аан дойдуга бэтэрээннэргэ, хапсаҕайга Манчаары бириинигэр, Олоҥхо оонньууларыгар, Спартакиадаларга аҥардас абсолютнай чөмпүйүөн аатын 10 төгүл ылбыта. Былыргы эбитэ буолар, дьиҥ-чахчы 100 сылга биирдэ төрөөн аанар Саха бухатыыра диэн уос номоҕор, үгүс үһүйээннэргэ сылдьыа эбитэ буолуо" (*Степан Юмшанов, "Дьулуруҕан", 13.01.2004 с.*).

"1981-1994 сыллар саамай бастыҥ хапсаҕайдьытынан Ю.С. Андреевы аатыыр, араада, мөккүөрэ суоҕа буолуо. Айылҕа биэрбит тура күүһүнэн, тустууга толкуйдааҕынан, ньымата баайынан, киирэрэ дохсунунан-уохтааҕынан киниэхэ тиийэр бөҕөс бу кэмнэ суох этэ. Араада, билигин да үйэ аҥарыттан ордук кэмнэ, быһа холоон, 1945 сылтан 2000 сылга диэри, киниэхэ тиийэр дьиҥчахчы улахан күүстээх тустуук Саха сиригэр суох диир сыыһалаах буолуо дии санаабаппын" (*В.А.Кондаков 01.12.2000 с. "Кэскил"*).

Юрий Андреев 1975 с. институту бүтэрэн кэлэн, Дьокуускайга Үрдүкү спортивнай маастарыстыба оскуолатыгар тренер-преподавателинэн, СГУ-га ассистенынан, ыстаарсай преподавателинэн, тренер-преподавателинэн ситиһиилээхтик үлэлээбитэ. Тустууга норуоттар икки ардыларынааҕы кылаастаах спорт маастардара Валерий Керемясов, Мункул Жаргал Сыгыпан, Иннокентий Аянитов, Алексей Стручков, Василий Гоголев, Егор Алексеев уонна ССРС спордун маастардара Степан Заморщиков, Виктор Соловьев, Алексей Мокрощупов, Алексей Илларионов, Иван Юмшанов, Александр Тимофеев, Валентин Константинов иитиллэн тахсалларыгар бэйэтин сэмэй кылаатын киллэрбитэ.

Юрий Степанович 1994 с. саҕалаан, 13 сыл устата улуус дьаһалтатын физическэй культуураҕа уонна спорка отделын салайбыта. Спорт 11 көрүҥэр федерациялары тэрийбитэ, мэлдьитин үлэлиир спорт актыыбын түмпүтэ. Үп-харчы кырыымчык, уустук кэмнэригэр спорт эйгэтин матырыйаалынай-тэхиниичэскэй базатын бөҕөргөтүүгэ, физкултуураны уонна спорду сайыннарыыга үлэлиир штаттары кэҥэтиигэ уонна каадыры бэлэмнээһиҥҥэ элбэх сыратын биэрбитэ. Чуукаар, Күндээдэ, Маалыкай, Чаппанда спорт-саалалара норуот күүһүнэн тутулланнар, хаһаайына суох сир-халлаан икки ардыгар ыйаммыттарыгар, элбэх кэпсэтии кэнниттэн тустаах балансаҕа киллэртэрбитэ, ити эбийиэктэргэ 11 штаты эбии олохтообута. Антоновкаҕа уонна Хорулаҕа спорт-саалалар тутуллан үлэҕэ киирбиттэрэ. 1999 с. Ньурбаҕа боксаҕа 55 оҕолоох интэринээт астарар туһунан СӨ 1-кы Бэрэсидьиэнэ М.Е.Николаев аналлаах ыйааҕа тахсыбыта. Тэрилтэ көрүүтэ-харайыыта суох хаалбыт дьиэтин уонна спорт-саалатын чөлүгэр түһэрэн, хаттаан саҥардан оҥорон, тренажернай саалалаах бу улахан комплекс Саха сиригэр физкултуурунай хамсааһын 80 сылыгар анаан, 2003 с. үлэҕэ киирбитэ.

Юрий Степанович улууска спорт салайааччытынан үлэлиир кэмигэр боксаҕа Арассыыйа спордун үтүөлээх маастара Георгий Балакшин, көҥүл тустууга норуоттар икки ардыларынааҕы кылаастаах спорт маастара Владислав Андреев, боксаҕа РФ спордун маастара Николай Дмитриев, чэпчэки атлетикаҕа Арассыыйа спордун маастара Ирина Софронова, хайыһарга СӨ спордун маастара Яна Кузьмина, дуобакка эдэрдэргэ Арассыыйа үрүҥ көмүс призера Марианна Васильева, саахымакка оҕолорго аан дойду боруонса призера Семен Верховцев, атах оонньууларыгар СӨ рекордсмена, кынаттаах кылыыһыт Виталий Васильев уо.д.а. үүнэн-сайдан тахсыбыттара.

Юрий Андреев улууска спорт салайааччытынан үлэтин саҕалыырыгар 1994 с. Италия Рим куоратыгар маастардар ортолоругар аан дойду чөмпүйэнээтигэр кыттыбыта. *Ити туһунан Юрий Степанович маннык ахтар:* "Мин тустар ыйааһыммар 120 кг ордуга суох ыйааһыннаахтар киирсэллэрэ. Утарсааччыларбын кыайталаан, финалга аан дойду иккис чөмпүйэнээтин кыайыылааҕын, Индия бөҕөһө Картар Сингхи кытта көрсүбүтүм. Бу биллэр уонна күүстээх тустуук, үс Олимпиада кыттыылааҕа. Тустуу саҕаланыытыгар 2 очукуонан чорбойбута. Миигин Павел Пинигин: "Билигин, эбэтэр хаһан да!" диэн сөллүбэттик эппитэ, кытаанахтык модьуйбута. Хапсыһыы хайдах барбытын да ситэ өйдөөбөппүн. Бүтэһик гонг лыҥкынаабытыгар эрэ өйдөөн көрбүтүм - ахсаан мин туһабар 4:2 буолбут этэ... Чөмпүйэнээт тэрийээччитэ уонна спонсора, мультимиллиардер Джон Ди Пон анал сакааһынан 600 боруобалаах ыраас кыһыл көмүстэн оҥоһуллубут аан дойду чөмпүйүөнүн мэтээлин кэтэн үөрэн-көтөн кэлбитим".

Юрий Андреев итини таһынан саахымат курдук интеллектуальнай оонньууга улуус бастыҥ оонньоочуларын истэригэр киирбитэ. Регион уонна өрөспүүбүлүкэ турнирдарын призердара. Кини бэртээхэй спортсмен эрэ буолбакка, спортивнай хамсааһыны тэрийээччи уонна салайааччы, чөл олох ахсаабат пропагандиһа буолар.

Юрий Степанович спорка үлэлээн бүтүөҕүттэн, улуус оччотооҕу салалтата кини "АЛРОСА" АК салалтатын, чуолаан хампаанньа 1-кы вице-бэрэсидьиэнэ, толороччу дириэктэрэ Ю.А.Дойниковы кытта чугас сыһыанын учуоттаан, улахан сорукка туһаммыта. Ю.С.Андреев экология кэмитиэтин бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит кэмигэр алмаас хампаанньатын кытта элбэх кэпсэтии баран, Бүлүү бассейнын айылҕа харыстабылын кэмитиэтин 2 этээстээх саҥа дьиэтэ үбүлэнэн тутуллубута. СӨ айылҕа харыстабылын миниистирэ онно кэлэ сылдьан, "айылҕа харыстабылын эйгэтигэр өрөспүүбүлүкэ улуустарыгар суох үчүгэй дьиэ" диэн сыанабылы биэрэн турар. Итини таһынан тэрилтэҕэ эбии тиэхиньикэ ылыллан, матырыйаалынай-тэхиниичэскэй база бөҕөргөтүллүбүтэ.

Юрий Андреев биэнсийэҕэ тахсан билигин бүппэт уоппускаҕа олордор даҕаны, саамай сөбүлүүр дьарыктара - булт, саахымат уонна кинигэ ааҕыыта. Балачча улахан бибилэтиэкэни муста. Ордук хото фантастиканы, мүччүргэннээх сырыылар тустарынан уонна историческай литератураны сөбүлээн аҕар, мунньар. Сөбүлүүр суруйааччылара - Джек Лондон уонна Валентин Пикуль.

Юрий Степанович сиргэ кэлбит аналын чиэстээхтик толорон, 3 оҕолоох, 2 сиэннээх. Ньурба улууһун тумус туттар дьонноруттан биирдэстэрэ, ытыктыыр киһибит өссө да өр сылларга дьоллоохтук-соргулаахтык олороруттар, үтүө доруобуйаны баҕарабын.

Геннадий АНТОНОВ.

– Редакция почтата –

Дьиэ кэргэн – олох төрдө

Ийэ-аҕа буолуу ыал, кэргэн олоҕун сүрүн өйдөбүлэ - айылҕа муҥутуу сиппит, уһулуччулаах кэрэттэн кэрэ, үчүгэйтэн үчүгэй сиэрин сиппит айымныыта диэн өркөн өйдөөхтөрбүт мээнэҕэ эппэтэхтэрэ буолуо. Дьиэ кэргэн уопсастыба саамай төрдө, укулаата, омукпут үүнэр-сайдар, киһи төрдө буолар кэскилэ.

Биһиги нэһилиэккэ барыта 190 ыал баар. Олортон 40 сааһыгар диэри - 58 дьиэ кэргэн. Ыам ыйын 14 күнүгэр дьиэ кэргэн күнүгэр аналлаах "Дьиэ кэргэн - олох төрдө" диэн күрэх ыытылынна. Барыта 6 ыал алта түһүмэхтээх күрэххэ күөн көрүстүлэр. Саас буолан биллэр биричиинэнэн ыал аҕалара кыттыбатылар. Ол да буоллар ийэлэр, оҕолор экраҥҥа хаартыска көмөтүнэн аҕаларын туһунан олус истиҥник, иһирэхтик кэпсээтилэр, билиһиннэрдилэр.

Бастакы түһүмэҕинэн дьиэ кэргэн төрүт үгэстэрин кэпсээтилэр. Иккис, бэриллибит бириэмэҕэ викторина боппуруостарыгар эппиэттээһин, үһүс "Айымныылаах дьиэ кэргэн", төрдүс "Ийэ оҕотунаан" көрдөөх тургутук. Манна ийэ уонна оҕо иллэҥ кэмнэригэр алтыһыыларын, дьиэ кэргэн сылаас тыына, истиҥ алтыһыыта арылынна. Бүтэһик бэһис "Аҕыы эйгэтэ" диэн түһүмэххэ биир дойдулаахтарбыт таһаарбыт хоһооннорун кинигэлэриттэн уонна сахабыт литературатын үбүлүөйдээх поэттарын хоһоонноруттан дьиэ кэргэнинэн иэйиилээхтик аҕыы буолла. Күрэҕи уус-уран салайааччы Екатерина Саввинова бэлэмнээн сатабыллаахтык салайда.

Төһө да кыттааччылар бары тус-туһунан ураты талааннаах дьиэ кэргэн буоллаллар дьүүллүүр сүбэ быһаарыытынан күрэх кыайыылааҕынан Тобоновтар дьиэ кэргэттэрэ буолла. Иккис миэстэ Гуляевтар, үһүс Федоровтар дьиэ кэргэттэрэ буоллулар. Күрэх көрдөрбүтүнэн биһиги нэһилиэккэ ураты дьарыктаах, көхтөөх, иллээх дьиэ кэргэттэр элбэхтэрэ үөртэ. Маннык сылаас холумтаннаах, сайдам ыал элбии турдуннар диэн баҕа санаалаах түмүктээтибит.

Л. АНДРОСОВА.

Олохпуттан ойо тутан музей дьиэҕэ бэлэхтээтим. Сүрэхпиттэн сүһэн ылан кутаа гынан түһэртээтим.
К.Д. Уткин.

Музейга сырыттыбыт

Ыам ыйын 20 күнүгэр биһиги, Марха орто оскуолатын бэтэрээн учууталлара 7 буолан, өр кэмнэ иитиэхтээн илдьэ сылдьыбыт баҕа санаабытын толорон, биир дойдулаахпыт, сүдү киһибит К.Д. Уткин тэрийбит Норуоттар доҕордоһууларын музейыгар сыыттыбыт. Музей билиҥҥи кэм ирдэбилигэр сөп түбэһиннэрэн саҥалыы тыыннанан, компьютернай технологиянан толору хааччыллан биир бастыҥ музей буолбутуттан олус үөрэн, долгуйан, киэн туттан таҕыстыбыт. Биһигини түмэл сүрүн сотрудника Борисов Б.Б. батыһыннара сылдьан бииртэн биир эгэлгэ экспонаттардаах, ураты көстүүлээх, сороҕор дьиктилэрдээх да саалаларынан экскурсиялатта. Борис Борисовичка баай ис хоһоонноох кэпсээнин, историческай чахчылары чуолкайдаан биэрбитин иһин улаханнык махтанабыт.

Түгэнинэн туһанан ааспыт музей Аан дойдутааҕы күнүнэн бары үлэһиттэри, түмэл дириэктэрэ Туманова Анна Андреевнаны меценат М.Ф. Габышев аатынан СӨ Ил Дарханын бириэмийэтин "Лучший музейный сотрудник" номинациятын хаһаайына буолбутунан ис сүрэхтэн эҕэрдэлиибит. Айымныылаах үлэҕитигэр өссө үрдүк ситиһиилэр баар буолан истиннэр.

Бөлөх аатыттан
МАЯРОВСКАЯ М.С.

– Ыам ыйын 27 күнэ – библиотека күнэ –

Библиотека – центр притяжения

Библиотеки в составе учреждений культуры Нюрбинского района берут своё начало с открытия в 20 - х годах XX века первых изб-читален, каждая из которых имели в своём фонде всего лишь 230 книг и брошюр.

Сегодня библиотечная система района с трудом поддаётся сравнению с теми годами. Она является главным информационным, культурным и образовательным центром Нюрбинского района, предоставляющим пользователю досуговую, познавательную, справочную, учебную литературу, актуальную на современном этапе. Обслуживает 81 % населения, имеет в своём едином фонде 330108 тысяч книг, выдает населению более 180 тысяч документов, внедряя современные информационные технологии. Сегодня библиотека является не только хранительницей культурного наследия, но и гарантом свободного доступа к нему.

Многие годы в библиотеке ведётся огромная работа по формированию фонда краеведческих документов, в 1999 году создан кабинет "Фонда профессора Ф.Г. Сафронова В фонде - 230 редких изданий книг, представляющих библиографическую редкость.

Современную эпоху характеризует новая роль информации, которая ранее приходила человеку через книги, журналы и другие печатные материалы, а теперь и через аудио- и видеозаписи, микрофильмы и Интернет. А библиотекарей - активных, настойчивых, владеющих современной техникой, способных видеть новые требования читателей и быстро на них откликаться. Работники библиотеки постоянно совершенствуются в своей деятельности и реализуют социально-культурные, просветительские программы и мероприятия, направленные на приобщение жителей Нюрбинского района к литературному и культурному наследию России, Республики и всего мира. Ежегодно принимают участие в улусных, республиканских, российских проектах.

Так, победителями Фонда культурных инициатив при Президенте Российской Федерации стали проекты : "I Международный этнофестиваль материальной культуры и духовности Якутиямиру", проект Васильевой Юлии Андреевны, библиотекаря Убоянского городского филиала и "У истоков Якутской государственности", проект Ивановой Елены Никоновны., библиотекаря Мальжегарской модельной сельской библиотеки.

Социальный проект Центральной районной библиотеки имени Федота Григорьевича Сафронова "Медиацентр фонда Федота Григорьевича Сафронова"-победитель районного кадрового конкурса "Лидеры Нюрбы". И в качестве поощрения, буквально на днях, наши молодые сотрудники Фоминова Диана Георгиевна, заведующая отделом электронных услуг, Егорова Алёна Робертовна, библиотекарь отдела комплексного управления, Семёнова Елена Петровна, библиограф информационно-методического отдела и Сидорова Мария Ивановна, библиотекарь Нюрбачанского сельского филиала выезжают на стажировку в г. Казань.

В смотре-конкурсе инициативных проектов от частных лиц и организаций Нюрбинского района, посвященном Году народных инициатив, наши сотрудники Ушканова Яна Васильевна, библиотекарь Малыкайской модельной сельской библиотеки и Баснаева Галина Николаевна, библиотекарь Чкаловского сельского филиала защитили свои инновационные проекты: "Библио-ФОКУС" (создание мобильной фотостудии на базе Малыкайской модельной сельской библиотеки и "Книга под открытым небом" (летняя беседка).

Также, в этом году, к нашей общей радости, Убоянскому городскому филиалу присвоен статус "Муниципальная модельная библиотека Республики Саха (Якутия)", где работают очень инициативные и креативные сотрудники - Васильева Юлия Андреевна, заведующая библиотекой и Семёнова Нюргуяна Владимировна, библиотекарь.

Работая в тесном контакте с образовательными, творческими учреждениями, библиотекари учитывают разнообразные интересы пользователей и применяют различные формы информационно-библиотечной деятельности - литературные и музыкальные вечера, встречи с писателями, знаменитыми земляками, презентации книг. Принимают участие в российских, республиканских и районных акциях: "Библионочь", "Сила книги" , в республиканской онлайн-олимпиаде для школьников "Символы Якутии", в этнографических, хомусных, республиканских диктантах; проводят Недели детской книги, семейные конкурсы чтецов, библиотечные уроки, познавательные часы, квесты,

27 мая, все работники библиотек в нашей стране, ежегодно отмечают свой профессиональный праздник - Общероссийский День библиотек - праздник истинных книголюбов! Сердечно поздравляем всех наших коллег, ветеранов библиотечного труда и читателей с праздником! Счастья вам и удачи, благополучия и везения, радости и здоровья, новых книг, приятных творческих моментов и всевозможных успехов!

Т.А.ФИЛИППОВА,
гл. библиотекарь
информационно-методического
отдела МКУ "Нюрбинская
МЦБС".

Үйэ анара дьиэтийбит эйгэм

(Кырдьаҕас аатааччы монолога, эбэтэр ахтыы)

Аан бастаан 1972 с. саҥа тэриллиэхтээх Пионер дьиэтин бастакы дириэктэринэн ананан, ЫБСЛКС Обкомун бирикээһинэн бойобуой үтүө үгэстэринэн эрэ баай Амма оройуонугар алтынньы 18 күнүгэр АН-2 самолетунан 7 эр киһини кытта көтөн кэлбиппин өйдүүбүн. Аргыстарым көҥөммүттүү тэйэ тутталлар. Улахан чымыдаммын, хаһаайыстыбаннай суумкабын эбиитин сиэккэлээх таһаҕаспын кытта - бэйэм ырычаахтаһарбар наада да буолбаттар. Сорохторо паапкалаахтар эрэ, сөбүгэр маанылар. Онтон доҕоор, миигин тоһуйа киирбит райкомол газигар кыбыллаары үөмэхтэһии бөҕө. Куораттан маҥнай кэлиигэ - дьээбэ соҕус көстүү. Тыа сирин оччотооҕу менталитета буоллаҕа...

Кими да билбэт саҥа киһи - икки хоноот иллэҥмэр аан бастаан үктэммит тэрилтэм - Короленко аатын сүгэр Киин библиотека "Хата, омук литературатын, дьэ, хото аҕар сирдэнним", - диэн бүөм санааланным да - "суохтан" атын харданы истибэккэ сүөм түстүм. "Си" буолуохтааҕар: Байрон поэзиятын уонна уһун үйэлэнии туһунан кинигэлэри уларыстым.

Дьэ, ол кэмнэртэн: Д.А. Захарова, М.И. Сивцева, С.Е. Макарова, Е.М. Сутакова - дириэктэрдиир кэмнэрин хабан, лоп курдук 50 сыл үс сиринэн көсүһэн, бастайааннай аҕааччыбын. "Кэнэҕэс даҕаны аҕар саалаҕа күлүкпүн көрөргут буолуо", - диэн күлэбин. Икки сыллааҕыта ылбыт "Бастыҥ аҕааччыга" диэн суруктаах тэриэлкэм дьиэтээҕи кинигэм долбууругар "былааһы ылан" турар.

Бу библиотека 40 сыллаах үбүлүөйүгэр куораттан Пушкин аатынан библиотекаттан тахсыбыт Татьяна Андреевна Жараеваттан хайҕаммыттааҕым. Ити 1978 с. этэ - П.И. Яковлев Герой буолбутугар анаабыт хоһоммунан Мария Борисова оһуохайдаан сэҥээриини ылбыта. Т.А. Жараева: "Бэйэҕит айар дьоннордоох эбиккит", - диэн сыаналаабыта.

2000 с. 55 сааспар култуурам тэрилтэлэрэ үбүлүөй тэрийбиттэрэ. Онно библиотека оҥорбут паапкаларын күндү баай оҥостон ууруна сылдьабын. 2008 с. "Музалардыын сиэттистим" хоһоонноорум кинигэтин сүрэхтэниитигэр: Светлана Егоровна Макарова, Вероника Ивановна Стручкова - бэйэбинээҕэр ордук үөрэн ис сүрэхтэриттэн түбүгүрбүттэрэ аҕай.

Өссө видеокассетаҕа уһултаран олохтоох телепередачаҕа бүтүн чаастаах биэриини ыыппыттарын көрбүт нэһилиэнньэ илэ бэйэбинээҕэр ордорон соһуппуттара. Мэктиэтигэр бэйэм бэйэбэр күнүүлүөхпэр диэри. Ити дьаһаллары сатабыллаах методист Раиса Николаевна Шадринова бэркэ ыпсарбыта. Оччолорго: кинилэр букатын эдэркээн, мин да син балачча сэнэх-сэргэх соҕус - этибит буоллаҕа ...

Быйыл "Ньурба уоттара" литературнай түмсүү 50 сыллаах үбүлүөйүгэр: "... оннук киһилээх этибит дуу...", - диэн, дьэ өйдөнөн оҥон-хаһан ирдэһэн булан ыланнар, "онлайн" диэн дуу - тэйиччиттэн кинигэ таһаарсааччы буолан хаалбытым. Социальнай үлэһитим Ньургуйаана Строева электроннай сибээспэр көмөлөһөн абыраабыта. Кыттыгастарым - Ньурба библиотекатын 3 үлэһитэ: И.И. Павлова, Р.П. Васильева, М.Р. Ноева махтал-кэһиилэрин: кинигэ, мэтээл, чааскы, сэргэ, кытыйа, блокнот, уруучука о.д.а. ыыппыттарын аҕалан көрдөрөммүн - Ньурба, Амма библиотекаларын сонуннарын тиксиһиннэрээччи буолан хаалбытым.

Амма библиотеката Күннүк Уурастыырап аатынан сүрэхтэнэригэр СГУ "Сэргэлээх уоттарыгар" бииргэ түмсүбүт: Харысхалбын, Урсуммун - кытта, аны санаатахха, тиһэхпитин бииргэ кэккэлэспит, атах тэпсэн олорон чэйдээбит эбиппит. П.И. Емельянова ону ватсабка устубутун миэхэ көрдөрбүтэ - бэчээттэтэн ылбатахпын кэмсинэбин...

К. Уурастыырап аатынан библиотека (1938 с.) эһиил 2023 сылга 85 сааһын бэлиэтиэҕэ - миигиттэн 7 эрэ сыл аҕа. Онтон 50 сылыгар бу билии кыһата - мин төрүт дьиэтийбит эйгэм буолаахтаатаҕа. Бэйэлэрин кэмнэригэр бэриниилээхтик үлэлээбит, суо-хаан Хотун ама бэтэрээннэри: А.С. Макарованы, М.Л. Третьякованы, М.Н. Павлованы, Е.Н. Аммосованы, И.П. Ефремованы, Д.А. Захарованы о.д.а. кытта үлэбинэн да элбэхтэ алтыстаҕым. "Өстөн өс", - диэбиккэ дылы, сэргэ турар 4 коттеджтан биирин библиотекаҕа биэрбиттэрэ, кэмигэр ол да улахан үөрүү этэ буоллаҕа!...

Биир саас ханнык эрэ дьаһал быыһыгар: Светлана Николаевна Иванова, Раиса Николаевна Шадринова уонна мин - үһүө буолан, кофелаах бичиэнньэнэн күлэ-үөрэ үссэнэ олорон, төбөбөр дьиибэ өй көтөн түспүтэ... Оччолорго Ольга Иванова-Сидоркевич олорбут дьиэтин оннугар тутуллубут коттеһы Оҕо дьиэтин (ДДТ) методкабинета гынан олорбута. "Ээ, ити дьиэни Оҕо библиотекатыгар анатыахха буоллаҕа дии! Оччоҕо кэҥиэх, туспа уораҕайдаах буолуох этигит", - диэбиппин кулгааҕым эрэ истэн хаалбыта.

Синньэ күлэ-үөрэ олорбут Светланабыт "оройунан" иһиттэ: "Чахчы даҕаныы!" - диэн омуннура, сирэйдиин-харахтыын уларыйа охсубута. Ол онон ааспыта эрээри, өй укпутум таах хаалбатах этэ. Сотору коттежтары саамылаан, икки библиотека чахчы даҕаны кэккэлэһэ ыаллыы буолбуттара. Кэпсэтии сиилэтигэр турбут этэ. Өссө соторунан икки коттеһы холбооннор - биир сүүнэ улахан дьиэҕэ кубулуйан, тигинэччи үлэлии олороругар: "Көр, мин да син түөн саҕа да буоллар, бу бөдөҥсүйүүгэ кыттыгастаахпын ээ", - диэн, испэр сэмээр үтүөбүн аҕыынабын.

Хас бырааһынныык, бэлиэ түгэн ахсын ыаллаах буола оонньуур оҕо курдук быыстапка оҥороллорунан - маладьыастар! Онтулара тэллэй курдук - уһун үйэтэ суох. Аҕыйах хоноот "мэлис" гынан хааларын аһыйа-хараһыйа көрөбүн.

Үөрэппит-ииппит, бииргэ үөскээбит-үөрэммит поэт кыыһым Варя Потапова 75 сааһыгар тахсыбыт 2 кинигэтигэр эмиэ ахтыым, хоһоонум киирэннэр, онтон саҕалаан библиотекаларбын үгүктэн, дьиэтээҕи быыстапка тэринэн - аны онно олорон аҕабын, уруккубун эргитэн ахта саныыбын, сонун толкуйбун сааһылыыбын. Көрдөххө чуумпу курдук да, ис иһигэр киирдэххэ, билии бу храма - кымырдаҕас оргулун санатар бараммат түбүктээх, соччонон угуйар-кучуйар ис күүстээх абыланҥнаах эйгэ, дьэ!!!

Евдокия ТИМОФЕЕВА,
поэт,
суруналыыс,
"Гражданскай килбиэн"
бэлиэ кавалера,
Аммаҕа Пионер дьиэтин
бастакы дириэктэрэ.

– Культуура нэһилиэстибэтин сыла –

Доҕордоһуу туохтааҕар да күндү

Бүтүн Арассыыйатааҕы "Библионочь-2022" тэрээһин Ньурба куоратыгар Ф.Г.Сафронов аатынан киин бибилэтиэкэҕэ Арассыыйа элбэх ахсааннаах норуоттарын доҕордоһууларыгар, кинилэр үгэстэригэр, олохторугар-дьаһахтарыгар олоҕуран ыытылынна.

Улуустааҕы культуура Департаменын салайааччыта Р.М. Тихонова, улуустааҕы бибилэтиэкэ салайааччыта А. В.Багмет эҕэрдэ тыл эттилэр.

Быйылгы аахсыйа Арассыыйа норуоттарын культуурунай нэһилиэстибэтигэр, культуура 100 сылыгар ананна. "Якутия - наш общий дом" бырайыагынан олоҕуран ыытылынна.

"Арыллыы" түмсүү "САССР 100 сылыгар" анаан ыыппыт үлэтин түмсүү салайааччыта Галина Дмитриевна Фёдорова билиһиннэрдэ. Панно ааптара К.Д.Уткин аатынан "Норуоттар доҕордоһуулара" түмэл методиһа, Ньурба улууһун норуот уус-уран оҥоһуктарын норуот маастара Василий Николаевич Петров, Ньурбатааҕы техническэй оҕо дьоҕурун сайыннарар киин худуоһунньуга Нюргуяна Дмитриевна Потапова буолаллар. Паннону Г.Д.Фёдорова, Д.Е.Петрова, С.М.Харитонова, А.А.Петрова, Е.Е.Анисимова тикпиттэр. Бу үлэлэринэн Владивостокка ыытыллар тэрээһиҥҥэ кыттыахтара.

Бүгүҥҥү тэрээһиҥҥэ краеведение секторын бибилэтиэкэрэ Маргарита Романовна Ноева Ньурба куорат уонна чугас сытар нэһилиэктэртэн коллекционердары мунньан "Себе в радость - добрым людям на загляденье" коллекционердар быыстапкаларын көрдөрдүүгэ туруордулар. Маргарита Романовна бэйэтэ холодильникка сыһыарыллар Арассыыйа киэҥ-нэлэмэн сирдэриттэн бэлэхтэниллибит, бэйэтэ муспут магниткаларынан кытынна. Коллекционердар быыстапкалара табыллан, үчүгэйдик ааспытын туһунан Маргарита Романовна астынан этэр.

Н.Н Чусовской аатынан Антоновка оскуолатын нуучча тылын Васильева Ольга Афанасьевна фигурнай чаанньык араахын, чуораанчыктары, Владимир Иванович Зарубин Саҥа дьыллааҕы комплект открыткаларын, маны таһынан мини-кинигэлэри мунньарын туһунан этэр. Ньурбатааҕы техническэй лиссиэй интернатын үлэһитэ Розалия Ильинична Лазарева Арассыыйа куораттарын открыткаларын, Наталья Николаевна Степанова манньыаттары, уруучукалары, значоктары, открыткалары, салфеткалары, хаһыаттары, сурунааллары мунньарын, Маргарита Ивановна Нимоpицына араас дьэрэкээн көстүүлээх самовардары, Ирина Яковлева тимэх, брошка эгэлгэтин аҕалан дьону сөхтөрдө.

Тэрээһин кэмигэр "Город мастеров" чэрчитинэн "Глиняная свистулька", "Матрешка", "Расписная красота", Арт-терапия, "Подкова счастья" маастар-кылаастар, викториналар, араас оонньуулар буоллулар.

Арассыыйа норуотун оонньууларын: "Путешествие в страну игр", "Доҕордоһуу хоровода" флэшмоб ыытылынна.

Маны сэргэ кинигэ быыстапката, атыы дьаарбаҥката, "Путешествие в Книгоград" кинигэлэри атастаһыы, араас фотозоналар үлэлээтилэр.

Информационнай-методическай отдел кылаабынай бибилэтиэкэрэ Татьяна Анатольевна Филиппова бүгүҥҥү тэрээһин олус интэриэһинэйдик барбытын туһунан санаатын үллэһиннэ: "Биһиги төрөөбүт дойдубут Арассыыйа буоларынан кини састаабыгар: өрөспүүбүлүкэлэр, кыраайдар, уобаластар, автономнай уокуруктар киирэллэр. Атын дойдулартан территорията киэҥинэн бастакы миэстэни ылар.

Биһиги өрөспүүбүлүкэбитигэр 126 араас омук бэрэстэбиитэллэрэ: сахалар, нууччалар, азербайджаннар, армяннар, башкирдар, белорустар, буряттар, гректэр, казактар, кыргызтар, кэриэйдэр, молдованнар, таджиктар, татардар, украинецтар, эбээннэр уо.д.а. омуктар олороллор.

"Библионочь-2022" тэрээһинигэр Ньурба куоратыгар олорор казак Владимир Евгеньевич, Валентина Васильевна Григорьевтар дьиэ кэргэннэрэ, бурят норуотун Елена Николаевна Дашиева билиһиннэрдэ, ыраах Кыргызстан өрөспүүбүлүкэтиттэн ыалдьыт Абибохан Мухтаровна Тороева бэйэлэрин культууралары, үгэстэрин билиһиннэрдилэр. Владимир Евгеньевич, Валентина Васильевна нуучча, казак омук, сахалыы ырыалары ыллаан иһитиннэрдилэр.

Түмүккэ доҕордоһуу туохтааҕар да күндүтүн, эйэ иһин бииргэ туруулаһан олоруу дойдуга сөбүлэһиини уонна эйэни эрэ аҕаларын бүгүҥҥү ыалдьыттар холобурдаан эттилэр.

Антонина СЕМЁНОВА.

– Чөл олох –

Тыа оскуолаларын спортивнай лигатын күрэхтэһиитин кыайыылааҕа – Дьаархан оскуолата

Ыам ыйын 20 к. Дьиикимдэҕэ улуус 4 оскуолатын спортивнай лигатын бастакы кэлим күрэхтэһиитэ түмүктэннэ. Бу лигаҕа Дьаархан, Чаппанда, Дьиикимдэ уонна Ньурбачаан оскуолалара киирэллэр. Тиһэх күрэхтэһии волейболга ыытылынна, итиэннэ уопсай түмүгү таһаардылар.

Артур Яковлев Ньурба тыатын сирин оскуолалара бэйэлэрэ спортивнай лиганы тэринэн, оҕолору спорка сыһыаран утумнаахтык дьарыктыырга өрөспүүбүлүкэҕэ суох хамсааһыны тэрийбиттэрин бэлиэтээтэ уонна оскуолалар дириэктэрдэригэр Махтал суруктары туттарда.

Оскуола дириэктэрдэрэ уонна спорт управлениетын салайааччыта Роберт Алексеев күрэхтэһии түмүктэрин иһитиннэрдилэр. Уопсай түмүккэ тыа оскуолаларын спортивнай лигатын бастакы кэлим күрэхтэһиитин кыайыылааҕынан Дьаархан оскуолата эрэллээхтик бастаан, улуус баһылыгын аатыттан 15 тыһ. солк. солк. сэртификээтинэн наҕараадаланна. Дьиикимдэ оскуолата - иккис, Ньурбачаан оскуолата үһүс миэстэ буоллулар. Оскуола дириэктэрдэрэ 30-туу тыһ. солк. кыттыһан, кыайыылаахтарга спортивнай тэриллэри атыылаһарга анаан туттардылар. Чөмпүйүөннэргэ уонна призердарга мэтээллэр уонна грамоталар анаммыылар, оҕолор сүргэлэрэ көтөҕүллэн харахтара үөрүү кыымынан чаҕылыстылар.

Улуус 4 дьоҕус оскуолатын спортивнай лигатын тэрийэргэ бырайыак ааптарынан уонна бу лига салайааччытынан Дьаархан оскуолатын физкултуураҕа уонна ОБЖ-га учуутала Владимир Григорьев буолар. Билигин тылы Владимир Руслановичка биэриэҕиҥ.

- Дьаархан оскуолатын дириэктэрэ И.В. Никифоров уонна физрук В.Р. Григорьев. "Оҕолору көҕүлээн спорка сыһыаран сайыннарарга, тыа оскуолаларын спортивнай лигатын тэрийэргэ бырайыак ырытан оҥорон көмүскээбитим", - *диир кини.* - "Дьаархан оскуолатын дириэктэрэ Илья Васильевич Никифоровтыын сүбэлэспиппит, Чаппанда, Дьиикимдэ уонна Ньурбачаан оскуолаларын ыҥырбыппыт. Дириэктэрдэр сөбүлэспиттэрэ, 2021 с. ахсынньы ыйыгар илии баттаспыттара. Физрук кэллиэгэлэрбин кытта күрэхтэһиибит көрүҥнэрин быһаарсан 4 түһүмэхтээн ыытарга быһаарыллыбыта.

Дьаархан оскуолатын дириэктэрэ И.В. Никифоров уонна физрук В.Р. Григорьев.

Биһиги бары - кыра комплектаах оскуолаларбыт, улахан күрэхтэһиилэргэ киирдэхпитинэ оҕолорбут хайдах эрэ уота-күөһэ, көҕө-нэмэ суох курдук буолаччылар. Ону туоратар иннитэн, бэйэ-бэйэбитин кытта элбэхтэ күрэхтэһэн оҕолорбутун сайыннарар, дьоҕурдаах-кыахтаах оҕолору көрдөөн булар сыаллаах, бу лиганы тэрийбиппит.

Бастакы күрэхтэһиибит Дьаархаҥҥа буолбута. Онно оҕолорбут бэйэ-бэйэлэрин кытта билсиспэт этилэр, кыралаан өйдөспөт түгэн да баара. Оттон билигин оҕолор номнуо бэйэ-бэйэлэрин билсэр, итиэннэ күрэхтэһиигэ киирэн арыычча холку-дэлэгэй буоллулар. Онон бырайыагым сыалын-соругун ситэн эрэр дии саныыбын.

4 түһүмэҕинэн 3 көрүҥнэ күрэхтэстилэр: булкаас хамааданан волейбол (3-түү кыыс уонна уол), теннис (2 уол уонна 1 кыыс), начаалынай кылаас троеборьета (скакалка, сыалы быраҕыы, челночнай сүүрүү). Күрэхтэһиилэр бастаан Дьаархаҥҥа, Чаппандаҕа, Ньурбачааҥҥа уонна түмүктүүр түһүмэхпит Дьиикимдэҕэ буоллулар. Оҕолорбут сытыырхайдылар, көхтөрө үрдээтэ.

Дьаархан оскуолатыгар волейбол тренердээхпит, бу лигабыт иккис-үһүс түһүмэҕэр мээчиги тутар Дьаархан оҕото барыта сылдьан дьарыктанар буолла. Алын кылаастар оҕолоро перемена буолла даҕаны, троеборьеларыгар эрчиллэн скакалкалаан, челночнай сүүрэн таҕыстылар. Инньэгынан сүүмэрдээммит кыахтаахсыһыаннаах оҕолорбутун кытыннардыбыт. Түһүмэхтэринэн көрөн уопсай түмүгү таһаардыбыт. Бу хамсааһыны салгыы өссө кэҥэтэр-сайыннарар соруктаахпыт".

Улуус баһылыгын 1-кы ***солбуйааччыта Артур Янович Яковлев:*** "Бүгүн Дьаархан, Чаппанда, Ньурбачаан уонна Дьиикимдэ оскуолаларын дириэктэрдэрэ Ньурба улууһугар спорду сайыннарыыга улахан креативнай хамсааһыны киллэрдилэр. Онон бу махтана кэлэн турабыт. Ньурбаҕа спорт сайдыытын сарсыҥҥытын кинилэр көрдөрө сылдьаллар.

Кыра комплектаах оскуолалар туспа уратылаах буолаллар, оҕолоро психологическай өттүнэн бэлэмнээх буолуулларыгар, спорка уһуйуллан баралларыгар улахан хардыы оҥоһулунна. Атын да оскуолалар дириэктэрдэрэ, учууталлара иилэ хабан ылан бу хамсааһын улууска кэҥиэ, Ньурба оскуолаларыгар спорт сайдан иһиэ диэн эрэлбит улахан. Маннык хардыылартан улахан кыайыылар, сайдыылар кэлэллэр. Инникитин маннык креативнай оскуола дириэктэрдэрин үлэлэрин өйөөн, улуустааҕы үөрэх салалтата уонна спорт управлениета бу хамсааһыны өссө кэҥэтиэхтэрин наада.

Быйылгыттан саҕалаан, дойду Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин оскуола спордугар улахан болҕомтотун уурда. Аны күһүҥҥүттэн туһааннаах тосхол оҥоһуллан олоххо киллэриллэн барыахтаах. Ол курдук оскуолаларга физкультуура уруога эбиллиэхтээх, оскуолаларга туспа тренердэр штаттара баар буолуохтаах.

Биһиги Ньурбаҕа оскуолаттан саҕалаан 2027 с. буолар СӨ норуоттарын IX Спортивнай оонньууларга бэлэмнэниибитин маннык хамсааһыннартан саҕалыыбыт диэн түмүктүүбүт".

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– Ийэ сыла –

Олоҕун дьиэ кэргэнигэр анаабыта

Биһиги ийэбит Павлова (Иннокентьева) Варвара Алексеевна от ыйын 12 күнүгэр 1933 сыллаахха Түмүк нэһилиэгэр Степановтар дьиэ кэргэттэригэр төрөөбүт. Эһээлээх эбээбит тоҕус оҕолоохторуттан ийэбит эрэ тыыннаах хаалбыт. Доруобуйатынан мөлтөх буолан тохсус кылаастан үөрэнэн тохтообут. Маарга, Нҕурба 1 №-дээх оскуолатыгар үөрэммит. История, литература уруоктарын сөбүлүүр этим диэн кэпсиирэ.

Ыал соҕотох оҕото буолан маанытык иитиллибит: ийэтэ аҕатынаан, өссө эбээтэ Огдооччуйа, эһээтэ Байбал харыстаан-таптаан бөҕө эбиттэр. Уп-уһун суһуохтаах, сырдык хааннаах, эйэҕэс майгылаах ийэбит элбэх дьүөгэлэрдээх эбит.

1956-1960 сылларга Маарга библиотекарынан үлэлээбитин истиҥник ахтара. Араас тэрээһиннэри ыытар эбит: кинигэни билиһиннэрии, кинигэ быыстапката, "Бастыҥ аҕааччы" күрэх, дорҕоонноохтук аҕыы күрэҕэ. Элбэх аҕааччы сылдьар эбит, ордук эдэр ыччат, оскуола оҕолоро. Дьиэнэн сылдьан кырдьаҕастарга кинигэ, хаһыат аҕар уонна комсомольскай тэрилтэ сэкирэтээрэ буолан ыраахы көрөр эбит. Эбээ Өлөксөөн кэпсиириэн, сотору-сотору кинигэлэрин быыллыыр, саахылыыр эбит.

"Библиотека хоһо сүрдээх ыраас сырдык буолара. Варя киирбит киһини кытта кэпсэтэн, хайаан да кинигэ уларсыһыннарар этэ", - диэн кырдьаҕастар ахталларыттан биһиги үөрээччибит.

Тыыл уонна үлэ бэтэрээнэ Гаврильев Семен Давыдович ийэбит туһунан маннык ахтыбыт:

"Миша бэйэтэ (аҕам Михаил Степанович туһунан) мин кэргэммин кытта 8 кылааска үөрэммит, арахсыахтарыгар диэри подругалыы буолбут Варвара Алексеевналыын холбоһон элбэх оҕолонон, сиэннэнэн Антоновка сэлиэнньэтин бас-көс ыала буолан олорбуттара. Варвара Алексеевна нэһилиэккэ бибилиотекарь этэ. Кини эдэр ыччаты түмэ тардан култуураҕа, уус-уран самодеятельноска актыыбынайдык кытыннарара, арыгылааһыны утары утумнаах үлэни ыытарын Маар олохтоохторо билиҥнэ диэри умнубаттар".

Үлэ бэтэрээнэ, быраас, ийэбит аймах балта Винокурова Галина Гаврильевна эдьиийин туһунан ахтыытыттан: "Наша сестра Варвара Алексеевна в молодости была якутской красавицей: белокожая, с большими светлыми распахнутыми глазами и с косой чуть ли не до пола. Я до сих пор удивляюсь, как она их расчесывала.

Она в Мааре была библиотекарем. Я в первом классе взяла у нее две книжки сказок и стала читать: сначала один листок у одной книжки, затем один листок у второй книжки, и так по очереди. Это заметила сестра Варвара и спросила: "Как ты читаешь книгу?". Я сказала: "Хочу побыстрее узнать, что пишут в обеих книгах, и читаю по очереди по листу с каждой книги". Она рассмеялась и сказала, что так книгу не читают, надо сперва докончить одну и только потом прочитать вторую. Так я стала заядлым книгочеем".

1960 сыллаахха Иннокентьев Михаил Степановичка кэргэн тахсыбыта. Дьоммут сэттэ оҕолонон, Хорулаҕа, Сунтаар оройуонугар (Бүлүүчээн, Дьаархан, Тойбохой), Маарга, Антоновкаҕа олорбуттара. Элбэх оҕолоох ыал ийэтэ буолан, ийэбит үксүн дьиэҕэ олорбута, улааппыппытын кэннэ остолобуойга, үүт куукунатыгар үлэлээбитэ.

Биһиги дьиэбитигэр мэлдьи элбэх кинигэ баар буолааччы, дьоммут хаһыат, сурунаал бөҕө сурутааччылар. Ийэбит киэһэ, өрөбүллэргэ кинигэ аҕааччы эбэтэр кэпсээччи, өссө киинэттэн кэлэн баран кэпсиир этэ, оччоҕо биһиги көрбүттээҕэр ордорбут.

Ыал улахан оҕото буолан, миэхэ ийэм элбэхтик кинигэ аахпыта. Козетта диэн Виктор Гюго "Отверженные" романыгар баар кыысчаан туһунан аахпытыгар ытаабыппын билиҥнэ диэри өйдүүбүн. Бэйэм аҕар буолан баран балтыларбар уонна бырааттарбар кинигэ аҕааччыбын эбэтэр оонньоон көрдөрөөччүбүн.

Биһиги ийэбит олоҕун барытын дьиэ кэргэнигэр, оҕолоругар анаабыта диэтэхпитинэ сыыспаппыт буолуо. Биир киһи хамнаһыгар сыры-сыллата оҕолордоох аҕабытын ханна үлэҕэ ыыппыт сирдэригэр түптээх дьиэтэ-уота суох олорон, ийэбит тулуурдаах, сатабыллаах буолан аҕабытыгар Михаил Степановичка эрэллээх тыыл, эҥкилэ суох кэргэн, үтүө сүбэһит буолан олордоҕо...

Хас биирдии оҕоҕо сөптөөх сыһыан булан, биирдэ да улаханнык мөхпөккө сыыһабытын көннөртөөн, кинигэ бөҕө кэпсээн, аҕан иитэлээбитэ. Аҕабыт тутуһуннарар эрэсиимин өйөөн, киниэхэ көмө буолан, ардыгар эмиэ ийэлии ордук сымнаан, харыстаан улаатыннартаабыта.

Ийэбит Варвара Алексеевна аҕыйах саҥалаах буолааччы, сөбүлээбэтэҕинэ кытаанахтык көрөөччү, истиҥ сүбэһиппит, көмүскэтэр киһибит этэ. Устудьуоннуур кэмнэрбитигэр суруйбут суруктара бэйэлэрэ уус-уран айымньы курдуктар: дэриэбинэ, оскуола сонуннара, ыалларбыт тустарынан, "Нҕурба" сопхуос үлэтин кытта ахтыбыт буолааччы. Бырааһынньыкка ыытар открыткаларыгар хоһоон кытта суруйааччы.

Оҕолор, сиэннэр, хос сиэннэр (биһиги аймахха) бары кинигэ аҕарбыт, тылга сыһыаннаахпыт - ийэбититтэн, эбээбититтэн, хос эбээбититтэн Варвара Алексеевнаттан бэриллибитэ саарбаҕа суох.

ИВАНОВА М.М.

– Улууска култуура тэриллибитэ 100 сыла –

"Баяным алыптаах дорҕооно"

Ыам ыйын 20 күнүгэр Чаппанда нэһилиэгэр "Дьоҕур" норуот айымньытын дьиэтигэр Нҕурба оройуонугар культуура тэриллибитэ 100 сылынан, культуура эйгэтигэр өр кэмнэ үлэлээн ааспыт дьоннорбутун, үтүө ааттарын үйэтитэн Саха Өрөспүүбүлүкэтин культууратын туйгуна, Нҕурба оройуонун культууратын уонна норуот айымньытын сайдыытыгар кылаатын иһин бэлиэ хаһаайына, баянист Дмитрий Никитич Гуляев аатын үйэтитэн, киниэхэ анаммыт улуустааҕы баянистар күрэхтэрэ бэрт сэргэхтик, үрдүк тэрээһиннээхтик буолан ааста. Барыта биэс кыттааччы кэлэннэр, бэйэлэрин билиһиннэриттэн саҕалаан, баян кэрэ матыыптарын тыаһатан, дьоннору ыллатан, дьону үҥкүүлэтэн бэрт интэриэһинэйдик ааста.

Баянист барыта биир тэҥник оонньуур буолбатах. Бары даҕаны тус-туспа суоллаах-иистээх баянистар кэлэн кытыннылар. Ханнык баҕарар инструмены баһылааһын ураты уустук. Элбэх үлэттэн, биир да күнү көтүппэккэ, илиини араарбакка эрчийииттэн, бириэмэни харыстаабакка дьарыктан турар. Сүрэх уонна баҕа наада. Күрэххэ Акана нэһилиэгиттэн Люция Иванова, Нҕурбачаан нэһилиэгиттэн Людмила Сергина, Нҕурбаттан Нҕургустаана Константинова, Нҕургуйаана Семенова, Тимофей Шестаков кытыннылар.

Күрэх дьүүллүүр сүбэтигэр үлэлээтилэр уопуттаах култуура үлэһиттэрэ, ДК "Кыталык" киниттэн Петрова Зинаида Тарасовна, Светлана Герасимовна уонна Дмитрий Никитич аймахтарын ааттарыттан, Мэҥэ Хаҥалас Табаҕа сириттэн сыдьааннаах, күтүөт Юрий Антонов. Туох барыта түмүктэнэр, ким эрэ кыайыылаах буолар, дьүүллүүр сүбэ быһаарыытынан маннык анал аттар иҥэрилиннилэр: "Иэйииллээх дорҕоон" анал аат - Люция Иванова (Акана), "Дьоҕур" анал бириһин, "Кэскиллээх баянист" - Нҕургустаана Константинова, 3000 суумалаах "Самсон" маҕаһыынтан ыларыгар дьаһалта сэртипикээтэ, "Тохтор дорҕоон" - Тимофей Шестаков, "Дьоҕур" анал бириһэ, "Тэтимнээх дорҕоон" - Нҕургуйаана Семенова уонна "Алыптаах дорҕоон" - 10.000 суумалаах ДК "Кыталык" сэртипикээтин тутта, "Кылаан кыайыылааҕа" үрдүк ааты ылла, Нҕурбачаан нэһилиэгиттэн кыттыбыт баянист Людмила Сергина уонна аймахтарын ааттарыттан 30.000 тыһыынчаны харчынан уонна Нҕурбачаан "Уйгулаана" ансаамбыл анал бириһин тутта. Бары күрэх кыттыылаахтара Добун суруктарынан уонна аймахтара оҥотторбут өйдөбүнньүк статуэткаларынан наҕараадаланнылар. Дьүүллүүр сүбэҕэ Махтал суруктар туттарылыннылар. Бары күрэх кыттыылаахтарыгар анал статуэткалар туттарылыннылар.

Күрэҕи бэйэлэрин ырыаларынан киэргэтэн, силигин ситэрэн биэрбит ырыаһыттарбытыгар: "Алгыма", "Эйээрэ" ансаамбылларга, ырыаһыт, мелодист Гаврил Монастыревка, кырачаан ырыаһыт Диана Антоноваҕа, сыана бэтэрээнэ Тамара Семеноваҕа, саксофонист Евгений Оготоевка, "Уйгулаана" дьахталлар ансаамбылларыгар, Сүлэ, Акана нэһилиэктэриттэн кыттыбыт ырыаһыттарга, Алена Иудиноваҕа уонна да атыттарга улахан махталбытын тиэрдэбит. Күрэҕи иилээн-саҕалаан, салайан ыытта уус-уран салайааччы Саргылана Семенова.

Баян алыптаах тыаһыттан кэлбит ыалдьыттар дуһалыын сыннаайан, баянынан ылламмыт ырыаны истэн дуоһуйан, баян тыаһыгар үҥкүүлээн, вальстаан астынан тарҕастылар. Бу киэһэ кэлбит ыалдьыттар Дмитрий Никитич туһунан истиҥ тылларынан, элбэхтик ахтан-санаан аастылар. Бары күрэх кыттыылаахтарыгар, Дмитрий Гуляев аймахтарыгар, Маргарита Никитичнаҕа, чугас дьонноругар, ырыаһыттарга олохтоох дьаһалта, "Дьоҕур" норуот айымньытын үлэһиттэрин аатыттан улахан махталбытын тиэрдэбит. Баҕарабыт чэгиэн доруобуйаны, ситиһиилэри, уһун дьоллоох олоҕу. Өссө да маннык тэрээһиннэр кэмиттэн кэмигэр ыытыллан иһиэхтэрэ.

Елена ТИМОФЕЕВА,
Чаппанда нэһилиэгэ.

– Саҥа кинигэ –

Ветеринарнай сулууспа историята үйэтилиннэ

Ыам ыйын 7 күнүгэр "Нҕурба улууһун ветеринарнай сулууспатын 100 сыла" кинигэ сүрэхтэниитин киин библиотека үлэһиттэрэ үрдүк таһымнаахтык тэрийэн ыыттылар.

Кинигэни хомуйан оҥордо Т.А. Обулахова, СӨ тыа хаһаайыстыбатын уонна бэчээтин туйгуна. Редакционнай сэбиэт: М.А. Иванова(эппиэттиир редактор), В.Н. Захарова, А.А. Гаврильев, С.А. Тобонова.

Кинигэ 464 страницалаах, хаартыскалардаах, таблицалардаах, диаграммалардаах Новосибирскай куоракка бэчээттэнэн кэллэ.

2021 сылга Нҕурба улууһугар ветеринарнай сулууспа тэриллибитэ 100, ветеринарнай лаборатория тэриллибитэ 80 сыла киэҥник бэлиэтэммитэ. Бу дьоһун түгэнҥэ анаан сулууспа үйэ устата үлэлээбит чаҕылхай суолун, ытык дьонун туһунан кэпсиир кинигэ хомуллан таҕыста. Манна сулууспа историятын туһунан араас сылларга бэчээккэ тахсыбыт матырыйааллар киирдилэр. Оройуон бары нэһилиэктэрин, ветстанция, лаборатория, аныгы сулууспага үлэлиир ветеринар исписэлиистэр, бэтэрээннэр, кинилэр оҕолорун, аймахтарын ахтыылара киирдилэр.

Тэрээһини улуус баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев эҕэрдэ тылынан аста. Бу 100 сыллаах остуоруйалаах, элбэх киһи үлэлээн ааспыт үлэтэ сырдатыллан, дьоһуннаах үлэ баран, кинигэ тахсыбытынан эҕэрдэлээтэ. Ааспыт 2021 үбүлүөйдээх сылга элбэх тэрээһиннэр буолан ааспыттарын, оройуон дьаһалтата сулууспа материальнай чааһа бөҕөргүүрүгэр элбэх күүһү-көмөнү оҥорбутун эттэ. Оройуоммут сүөһүтэ, сылгыта, көтөрө чөллөөх турарын, дьон-сэргэ доруобай бородууксуйаны аһыылларын мэктиэлиир, сыстыганнаах ыарыы турбатын туруулаһар үлэлээх кэлэктиипкэ өссө да ситиһиилээх үлэни баҕарда уонна үөрүүлээх быһыыга-майгыга тэрилтэ салайааччытыгар Иванова Матрена Александровнаҕа "Отличник сельского хозяйства РС/Я" бэлиэни туттарда.

Салгыы ыҥырыылаах ыалдьыттар эҕэрдэлээтилэр, Дьокуускай куораттан бэтэрээн биир идэлээхтэрбит кинигэ тахсыбытынан эҕэрдэлэрэ тиэрдилиннэ, бэтэрээннэр урукку үлэлээн ааспыттарын аҕыннылар, үчүгэй кинигэ тахсыбытын бэлиэтээтилэр, эдэр кэллиэгэлэригэр кэс тылларын эттилэр, үчүгэй үлэни баҕардылар.

Управление салайааччыта Матрена Александровна оройуон салалтатыгар махтал тылларын этэн туран, Алексей Михайловичка өйдөбүнньүк саҥа кинигэ туттарда.

Тэрээһин бэйэтин үлэһитин Иннокентьев М.И. ылбаҕай ырыатынан уонна Егоров Г.Н. буруолуу сылдьар саҥа айыллыбыт авторскай хоһоонунан түмүктэннэ.

Ветеринарнай управление.
Нҕурба.

– Ийэ сыла –

Мэҥэдьэк нэһилиэгин Герой ийэлэрэ

Аҕыйах нэһилиэнньэлээх буолан эбитэ дуу, биһиги нэһилиэк Герой ийэтинэн кэмчи, түөрт ийэ баар, биһиги кинилэр тустарынан - уон оҕону төрөтөн-бүөбэйдээн, иитэн - харайан киһи ғыммыттарын билиэх тустаахпыт, кинилэр холобур буолар дьаныардарынан, тулуурдарынан киэн туттуохтаахпыт.

Макарова Анна Николаевна.

Попова Клавдия Семеновна.

Калакова Анна Дмитриевна.

Васильева Елизавета Егоровна.

Аан бастаан Герой ийэ бочуоттаах аатын тыыл бэтэрээнэ Макарова Анна Николаевна 1975 сыл олунньутугар ылбыта. 1978 сыллаахха "Москвич" массыына фондатын биэрбиттэрин кэргэнэ, нэһилиэк бастакы үөрэхтээх суоппара Большой Невертан сүүрдэн аҕалбыта. Анна Николаевна биһиги нэһилиэккэ ыаллыы сытар I Бордоҥмут "Бастакы этэрээт" холкуоһугар арыыһыттыы сылдьан, 1955 сыллаахха Иванов Григорий Федоровичка кэргэн тахсан сүктэн, "Ворошилов" аатынан холкуос чилиэнэ буолбута. Кэргэнинээн эйэ -дэмнээхтик 37 сыл олорбуттара.

1961 сылтан Хатыытааҕы дьыссаакка ньээнньэнэн үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ. Төһө да ол саҕана үлэлэрэ ыараханын иһин, "сылайдым" диэн тылы саҥарбатаҕа: туттар, иһэр ууларын, хата, бу сытар Кырынныкыларыттан басталлара, оттук мастарын состорон киллэрбиттэрин илии эрбиитинэн эрбээн, хайытан, оһохторун оттоллоро, икки дьиэни сууйаллара-сотоллоро, сылыталлара. Сылын аайы кирпииччэ үктээн, оһохторун өрөмүөннүүллэрэ, түннүктэрин ылан оҥороллоро, дьиэни үрүттэри сууйаллара, кыраасканалыыллара, саҥа дьиэҕэ көһөн баран территорияларын штакетнигынан төгүрүйбүттэрэ, тиэргэн иһигэр араас оҕо оонньуур тэриллэрин оҥорбуттара, кухня дьиэтин уулусса нөҥүө өттүттэн эт санныларынан сүгэн көһөрөн аҕалбыттара.

Ол да буоллар, Анна Николаевна мэлдьи үөрэ-көтө үлэлии барара. Дьыссаакка олус махталлаах этэ. Дьыссаат, дьааһыла аһыллан, нэдиэлэ алта күнүгэр оҕолоро бары төрөппүттэртэн итэҕэһэ суох толору көрүүгэ сылдьаллара, ыал ийэлэрэ үлэ миэстэлэнэн ыйын аайы хамнастанан, дьиэлэригэр дохуот киллэрэллэрэ. Уурайарын саҕана таҥас өтүүктээччинэн үлэлээбитэ.

Тэрилтэнэн нэһилиэк общественнай олоҕуттан туора турбаттара: тэрилтэҕэ, фермаҕа, Хатыы отделениетыгар, нэһилиэккэ ыытыллар араас субуотунньуктар кинилэрэ суох буолбаттара, кулуупка оҥоһуллар кэнсиэртэр, атын нэһилиэктэргэ тэриллэр гастроллар кинилэрэ суох аастаттара. Анна Николаевна наһаа үчүгэйдик ыллыыра, онон кыргыттара, уолаттара да ырыаһыттар, көхтөөх общественниктар.

Төһө да үөрэҕэ суоҕун иһин, оҕону иитиигэ суолта биэрэн, сөптөөх хайысханы тутуһан, оҕолоро бары бэйэлэрин суолларын, сөбүлүүр идэлэрин булунан, хас да педагог, хас да медик, "булт" диэн баран муннуккаа ытаабыт булчут, биһиги нэһилиэккэ соҕотох, Кыыл уолун аатынан үҥкүү театрын үҥкүүһүтэ, фермер, тырахтарыыс, суоппар буоллулар, норуот хаһаайыстыбатын араас салаатыгар таһаарыылаахтык үлэлээтилэр, үлэлии сылдьаллар, үлэ бэтэрээннэрэ. Уолаттар бары, аҕаларын батан, массыынаны биэс тарбахтарын курдук билэллэр.

Түөрт оҕолоро төрөөбүт нэһилиэктэрин сайдыытыгар быһаччы оруоллаахтар. Ыал улахана, "СӨ үөрэҕириитин туйгуна", "Хатыы орто оскуолатын Бочуоттаах учуутала", "Үөрэнээччилэр билиниилэрин учуутала" знактар хаһаайкалара, СӨ учууталларын XV-с сийиэһин делегата Розалия Григорьевна Хатыытааҕы орто оскуолаҕа физика уонна математика учууталынан ситиһиилээхтик үлэлээбитэ. Улахан уол Александр Григорьевич "Хатыы" СПК-ны өр сылларга салайан, нэһилиэк сүөһүлээх ыалларын кыһалҕаларын оройуоҥҥа, правительство иннигэр туруорсан, ирдэһэн кэллэ. Николай Григорьевич нэһилиэгэр 2005 сыллаахха дьыссаат, 2012 сыллаахха спортсаала дьиэлэрин туппут олохтоохтор биригээдэлэрин сатабыллаахтык салайбыта. Бу сылга тутуллан бүппүт Хатыытааҕы фельдшерскэй-акушерскай пуун дьиэтин Федор Григорьевич тутуу ыытыллыаҕыттан "көмүс" күлүүһэ туттарыллыар диэри үлэлэспитэ.

Манна даҕатан эттэххэ, Федор Иванов Үөһээ Бүлүүлэр "Ньукуус уонна Саачык" киинэлэригэр уһуллубута, уобараһын наһаа сөпкө биэрбитэ. Үҥкүүһүт Семен Григорьевич "СӨ культууратын түүөлээх үлэһитэ". "Дьокуускайдааҕы медколледж" идэҕэ эбии үөрэхтээһин отделын сэбиэдиссэйэ, преподаватель Мария Григорьевна - "РФ доруобуйа харыстабылын туйгуна", "СӨ доруобуйа харыстабылын туйгуна", "Орто профессиональнай үөрэхтээһин туйгуна".

Иккис Геройынан сэрии кэмин оҕото Попова Клавдия Семеновна буолбута. Ол үөрүүлээх, долгутуулаах күн - 1979 сыл сэтинньитигэр этэ. 1993 сыллаахха атырдьах ыйыгар өрөспүүбүлүкэ 91 Герой - ийэлэрин кытары үс үллэр үөстээх Өлүөнэ эбэбит устун 10 хонуктаах "Демьян Бедный" теплоходынан круизка сылдьыыбыта. Ол сырыы туһунан "Дьоллоох айан" диэн ааттаан тугу билбитин суруйбута кыыһыгар Тамараҕа кичэллээхтик уурулла сылдьар. Бу акцияны сырдатаары "Сахарадио" суруналыыһа уонна диктора, телеоператор-фотограф, фотокорреспондент сылдьыспыттар. Анаан-минээн быраастары илдьибиттэр. Ийэлэр тиистэрин эмтэтэн, бэйэлэрин көрдөрөн, быраастартан сүбэ-ама ылан олус астыммыттара.

Үөрүү долгураҥар куустара сылдьан, Клавдия Семеновна кэлэн баран, махтанан хоһоон суруйбут. Клаша кыысчаан сэрии кэмигэр ийэтэ холкуос төһүү үлэһитэ буолан, үксүн эбэтигэр сылдьыбыта. Эбэтэ "оҕом кыра" диэн, Клаша тоҕуһугар биирдэ "улаатан", өрөгөйдөөх Кыайыы сылыгар оскуола боруогун атыллаабыта. 8-с кылааһы бүтүрэн баран холкуоска, кэлин сопхуоска сибиинньэ, борооско, субай сүөһү көрөөччүтүнэн, ыанньыксытынан, үүт эрийээччинэн үлэлээбитэ, үлэтигэр эппиэтинэстээҕинэн, кыһаллымтыатынан сыаналаммыта. Ксенофонтов Василий Матвеевичтыын - Манчаарылыын 1958 сыллаахха ыал буолбуттара, бэйэ-бэйэлэрин өйөөһөн, хомойуох иһин, 32 эрэ сыл олорбуттара.

Сыллата оҕоломмутун да иһин, оччотооҕу ийэлэр 40 хоноот, үлэлииллэрэ. 1964 сыллаахха биирдэ сопхуос ыарахан үлэтиттэн уурайан, олохтоох дьыссаакка көспүтэ, араас үлэҕэ бары үлэлээбитэ: ньээнньэлээбитэ, дьааһылаҕа сиэстэрэлээбитэ, счетоводтаабыта. Завхозтуу сылдьан, лааппыттан күнүн аайы килиэп ылара, билиҥҥи курдук массыына суох буолан, бородууктатын кыһын салааскана, сайын тэлиэскэнэн состоро, булуустан муус таһаарара, бородуукта ылаары, билиҥҥи курдук морозильник суох буолан, булууска өрө-таҥнары киирэрэ-тахсара. Ол иһин, сыыстаран, түүҥҥү ньээнньэҕэ көспүтэ.

Дьыссаакка үлэлиэҕиттэн дэриэбинэҕэ нус-хас олорбута. Оҕолоро ириннньэх буолан, түүннэри-күнүстэри ыарыылаан бүөбэйдэтэлээбитэ. Клашаны бииргэ үлэлээбит, алтыспыт дьоно киһи быһыытынан олус холку, сымнаҕас майгылаах, эйэҕэс-сайаҕас, хоһуун үлэһит, оҕолоругар истиҥ сыһыаннаах киһинэн билинэллэр. Хаһаайыстыбатыгар сүөһү көрөрүн быыһыгар уон оҕотун таҥаһын барытын, атахтарыттан саҕалаан төбөлөрүгэр тиийэ, бэйэтэ тигэрэ, атахтарын таҥаһын уллараара. ГЭС уота кэлиэр дылы, дизельнай станция түүн 11 чааска уоту биэрэн бүтээтин кэннэ, чүмэчинэн иистэнэрэ.

Оҕо иитиитигэр кэргэнинээн улахан суолта биэрэллэрэ, үлэнэн иитиини сөбүнэн аҕаллара, үлэни оҕолоругар аттаран биэрэллэрэ, толороллорун ирдииллэрэ. Оҕолоро тула өттүттэн билиилээх, дьоҕурдаах буолалларыгар кыһаналлара. Ол курдук элбэх сурунаалы, хаһыаты суруналлара, кинигэ уларсан дорҕоонноох ааҕыы оҥороллоро, сиэрдээх түгэннэри кэпсииллэрэ, киэһэ аайы остуол оонньууларын тэрийэллэрэ, теннис баара. Араас музыкальнай тэриллэри атыылаһаллара: мандолина, скрипка, гармошка, гитара, проигрыватель. Проигрывательлэригэр "Дьулуруйар Ньургун Боотур" олоҥхо пластинкатын истэллэрэ.

Клавдия Семеновна бэйэтэ наһаа үчүгэйдик ыллыыра, аҕалара - тойуксут. Ол иһин буолуо, оҕолоро Лариса, Альбина, Таня уо.д.а. - бары ыллыыллар. Тоня, Тамара, Катя - сыана ырыаһыттара, элбэх фестиваллар, куонкурустар кыайыылаахтара, призердара. Улахан уол Анатолий - гитаралаах ырыаһыт, Мэҥэдьэк нэһилиэгин биллэр хоһоон, ырыа айааччыта, Аркадий, Маппый эмиэ ырыа матыыбын айар дьоҕурдаахтар. Үс уол ырыаларынан 2015 сыллаахха "Ырыаны ымыы оҥостубут Манчаарылар" диэн ааттаах компакт-диискэ таһаарбыттара.

Төрөппүттэрэ оҕолорун көҕүлээн значок, открытка, кэмпиэт суута мустараллара. Билигин Ньурба куоратыгар олорор улахан кыыс Антонинаҕа кэллиэксийэ арааһа баар: уруучука, значок, манньыат, кумааҕы харчы, ньуоска, марка. Бүлүү куоратыгар олорор Сардана чуорааннары, сүүтүктэри мунньар. Кыра кыыска Хатыы олохтооҕор Екатринаҕа значок, уруучука кэллиэксийэтэ бааллар, үтүө дьарык сиэннэргэ бэриллэр.

Уоппускатын кэмигэр да Клавдия Семеновна таах олорбот этэ, оҕолорун үөрэхтэрин дьылыгар саҥа үөрэнэр тэрил, саҥа таҥас ылаары түбүгүрэрэ. Ол курдук, ыалга кирпииччэ да үктүүллэрэ, бэйэтэ дьиэ да сууйсара; отонноон лааппыга туттараллара. Клавдия Семеновна оҕолорунан киэн туттуо этэ: оҕолоро бары бэйэлэрин суолларын булбут хоһуун үлэһиттэр, үлэ бэтэрээннэрэ. Аҥаардас түөрт оҕолоро оҕону иитэр-үөрэтэр идэни талан үлэлии сылдьаллара, икки үрдүкү категориялаах медик кыыс дьону эмтээн томтоон түбүгүрэллэрэ элбэҕи этэр.

Убайдара Хатыытааҕы оскуола физруга, иитэр үлэҕэ дириэктэри солбуйааччы Анатолий Васильевич "Знанием победишь", "Отличник физкультуры и спорта РС(Я)", "За вклад в социально-экономическое развитие Нюрбинского улуса", эдьиийдэрэ медик, Ньурба поликлиникатын фельдшера Антонина Васильевна "За вклад в социально-экономическое развитие Нюрбинского улуса", Хатыытааҕы уһуйаан сэбиэдиссэйэ Тамара Васильевна "Отличник образования РС(Я)", "Почетный работник воспитания и просвещения РФ", Дьокуускай оскуолатын омук тылын учуутала Татьяна Васильевна "Учитель учителей", Бүлүү куоракка олорор Сардана Васильевна "За добросовестный труд в потребительской кооперации России", Бүлүү куорат медсиэстэрэтэ Лариса Васильевна "Отличник здравоохранения РС(Я)" знактарынан наҕараадаламмыттара үтүө холобур буолар.

Үһүс бочуоттаах Герой ийэ аата 1980 сыллаахха Калакова Анна Дмитриевнаҕа анаммыта. Кини Ньурба улууһун I Дьаарханыгар 1940 сыллаахха үһүс оҕонон төрөөбүтэ. Аҕата сэрии толоонугар охтубута, ийэтэ кыыһын икки эрэ ыйдааҕар тулаайах хаалларбыта, онон убайдарыттан туһунан хараҕа суох эбэтигэр, онтон эдьиийдэригэр иитиллибитэ. Иитиллибит дьоно кыаммат буолан, нулевой кылаас эрэ үөрэхтэммитэ, кэлин улахан оҕолорунаан уруок аахсан, холкутук аҕаар, суруйар буолбута. 1959 сыллаахха Хатыыга эдэркээн Анна кыыс Калаков Василий Егоровичка сүктэн кэлбитэ.

Бастаан бэкээринэҕэ биэкэр көмөлөһөччүтүнэн үлэлээбитэ. Ол саҕана үлэлэрэ барыта илии үлэтэ, килиэптэрин кирпииччэ оһох иһигэр буһарар буолан, ыарахана, уулларын оҕуһунан чугастааҕы күөлтэн басталлара, килиэптэрин ол оҕустарынан добуочча ыраах лааппыга хоптолорго тиэйэн илдьэллэрэ, оҕустарын бэйэлэрэ бостууктуулларa. Онтон кэлин, биэнсийэҕэ тахсыар диэри, олохтоох кулуупка дьиэ сууйааччынан үлэлээбитэ. Хомойуох иһин, ыарахан ыарыыттан бу кэмҥэ суох буолбута.

Бэйэтин курдук икки кыыһа элбэх оҕолоохтор, Ольга Васильевна Дьокуускайга Тулагы Киллэмҥэ аҕыс оҕолоох, Тамара Васильевна Ньурба Ньурбачааныгар аҕыс оҕолоох олороллор, элбэх оҕону төрөтөн-иитэн правительстволаах "Материнская слава" наҕараадалаахтар. Анна Дмитриевна олус үчүгэйдик ыллыыр этэ уонна Калаковтар удьуордаан туран тойуксут, оһуохайдыыт этилэр. Онон улахан уолаттара ыллыыллар. Егор бастакы "Сарыал" ВИА гитариһа, ВИА нэһилиэккэ сайдан, уус-уран самодеятельность үрдүк таһымҥа тахсарыгар Егор улахан үтүө сабыдыаллаах, Родион ырыа айар.

Аҕалара Василий Егорович сири-сибиири атаҕынан тэлэр сылайбат сынданаһыннаах сорсуннаах булчутунан, күүстээх-уохтаах киһинэн, уус-уран тыллаах сэһэннньитинэн биллэр. Өссө Мииринэй экспедициятыгар Таас үрэххэ сирдьитинэн сылдьыыбыта. Нэһилиэгэр тутууга болуотунньугунан үлэлээбитэ. Уолаттара ЧП Матвей Васильевич, Валентин Васильевичтыын тутуунан дьарыктаналлар. Дьокуускай ыаллырыгар бэйэ дьиэлэнэр дьолу, үөрүүнү бэлэхтииллэр.

Норуокка "Уордьана суох дьоруой" диэн өйдөбүл баар. Анна Дмитриевна оҕолоро тыа сирин сэмэй хоһуун үлэһит дьоно. Арай улахан кыыс Галина Васильевна Москубаҕа олохсуйбута. Тамара Васильевна дьиэ кэргэнинэн сүөһү көрөн, тэриллиилээх хаһаайыстыбалаахтар. Атын оҕолоро үлэлэригэр эппиэтинэстээх буолан дьон олорор, үлэлиир дьиэлэрэ мэлдьи сылаастар, ыраастар, этэҥҥэ тураллар.

1985 сыллаахха төрдүс Герой ийэнэн буолбут, Герой ийэ Клавдия Семеновна бииргэ төрөөбүт балта Елизавета Егоровна уонна Ытык Аҕа Пантелеймон Григорьевич Васильевтар үс сыллааҕыта, олорбуттара 55 сылын - изумруднай сыбаайбаларын бэлиэтээбиттэрэ. Лиза кыыс кыайыыны кытары сэргэ төрөөн, инникигэ эрэллээх улааппыта. Кини үлэни өрө туппута, үлэҕэ бэриниилээх киһинан биллэр. Икки хараҥаттан икки хараҥаны ыпсарар Лиза "Степан Васильев" аатынан сопхуос Хатыытааҕы отделениетын үчүгэй үлэлээх, үрдүк көрдөрүүлээх ыанньыксыта. Төһө да толору механизациялаах хотон аатырдар, үлэ син-биир ыарахана. Ыыр аппарат, сааҕы таһаарар транспортер мэлдьи алдьаналлара, от, уотурба мэлдьи кыпкыра буолара, эбии аһылыгы - көөнньөрбөҥү биэдэрэнэн таһаллара, хотон хараҥа, сиик тээх этэ.

Кэргэнниилэр күүстэрэ кыайарынан, сүһүөхтэрэ уйарынан үлэлээн-хамсаан хаһаайыстыбаларыгар хороҕор муостаахтарын хойукка диэри тутан олорбуттара. Тапталлаах сайылыктарыгар "Мэҥэдьэккэ" дьиэ-уот туттан, аҕыйах сыллаҕыта диэри от оттоон, сир астаан, урукку үөрүйэхтэринэн көһөн тиийэн сайылыыллара.

Кинилэр холобурдарынан, олоххо сыһыаннарынан сирдэттэн, оҕолоро бары анал үөрэҕи ылан, сөбүлүүр идэлэринэн норуот хаһаайыстыбатын араас салааларыгар таһаарыылаахтык үлэлээн, тоҕус оҕо алаһа дьиэ тэринэн, ыччат тардынан, аны бэйэлэрэ ийэлэрин, аҕаларын сылаас илиилэринэн бүөбэйдии сылдьаллар. Үс уол: Гриша, Егор, Алеша - бары аҕаларын утумнаан, техникаҕа олус сыстаҕастар, төрөөбүт нэһилиэктэригэр олороллор, үлэлииллэр-хамсыыллар, кырдьаҕас төрөппүттэрин көрөллөр-истэллэр. Егор Пантелеймонович олохтоох дьаһалта баһылыга. Алеша оскуолаҕа охранник. Алта оҕо Дьокуускай куоракка олорор. Олег Пантелеймонович - подполковник, ИДьМ бэтэрээнэ.

Эдьиийдэрэ Гульнара Пантелеймоновна СӨ автотранспортнай хааччыйыы сулууспатын диспетчеринэн ситиһиилээхтик үлэлиир. Света, Надя, Таня - үрдүк үөрэхтээх педагогтар. Оҕону кытары үлэлииллэрин олус сөбүлүүллэр. Өрөспүүбүлүкэтээҕи ресурснай киин оҕо сынньалаҥын тэрийэр отделын начальника Светлана Пантелеймоновна - "Отличник образования РС(Я)", "Почетный работник воспитания и просвещения РФ". "Теремок" дьыссаат иитээччитэ Надежда Пантелеймоновна - "Отличник образования РС(Я)". "Кэскил" хаһыат эппиэттээх сэкиритээрэ Анна Пантелеймоновна Арассыыйа суруналыыстарын Сойууһун чилиэнэ. Таатта Баайаҕатыгар "Тускун" КК дириэктэрэ Мария Пантелеймоновна "СӨ культууратын туйгуна".

Оччотооҕу ийэлэр, ас-таҥас кырыымчык буолан, суохтан баары оҥорор асчыттар, иистэнньэҥнэр, имиилиттэр этилэрэ. Герой-ийэлэр Анна Николаевна, Клавдия Семеновна, Анна Дмитриевна оҕолоро сүөһү ииттиини - саха үгэһин симэлиппэккэ, дьоннорутан салгыы көрө сылдьаллара олус хайҕаллаах, ыччакка үтүө холобур. Ийэлэр оҕону иитиигэ көрүүлэрэ эмиэ майгынналар, туһа дьону иитэргэ кыһаллаллара. Оҕолоро билигин бэйэлэрэ эбэ, эһэ буолан, көлүөнэттэн көлүөнэ үөскээн, Сахабыт сирин норуота долгуннуу эбиллэр.

Мэҥэдьэк олохтоохторо бу Герой ийэлэрбитигэр сүгүрүйэбит.

Мирослава ИВАНОВА,
Мэҥэдьэк.

– Айар кут түһүлгэтэ –

"Кыраһа" литературнай түмсүү

2022 сыл саҕаланыытыгар миигин, Софронова Елена Ивановнаны, Ф.Г. Сафронов аатынан Киин библиотека үлэһитин, Антоновкаттан төрүттээх суруйар дьоҕурдаах уонна поэзияны таптыыр дьоннор "Кыраһа" түмсүүлэригэр салайааччынан анаабыттара.

Түмсүү кэнники сылларга, 21 үйэ саҥа сабыдыалынан куйаар ситимин, ордук ватсап нааматынан үлэлиир. Түмсүүбүт бу үлэтигэр бэйэ-бэйэҕэ харыстабыллаахтык сыһыаннаһан, сыыһаны-халтыны көннөрсөн, сүбэлэһии, сүбэлэтии күүскэ сайдыан баҕарабын. Эдэр ыччат дьоннорбут төрөөбүт төрүт тылларын үйэтитиигэ, айар-суруйар дьоҕурдара чочулларыгар элбии туруохтарын баҕарыллар.

Саҥа саҕалыыр дьоҥҥо сүбэ-соргу буолар, "Кыраһа"-лартан суруйааччылардыт: Николай Семенов - Чөккүк, Ольга Софронова - Суһум, Алксандров А.П. - Сахса Тар, уран-уус тыл маастардара Мария Местникова - Куочай Маайа, Марианна Иванова уонна да атыттар элбэхтэр. Инникитин түмсэн, сахалыы сиэринэн атах тэпсэн олорон араас таһымнаах тэрээһиннэргэ бары бииргэ буолуохпут, киэҥ историялаах, тапталлаах "Кыраһабыт" аатын дорҕоонноохтук иһитиннэриэхпит диэн эрэл баар.

СОФРОНОВА Е.И.

"Кыраһа" сырдыга дьылҕабар

1991 с. Антоновкаҕа "Түһүлгэ" киин дириэктэрэ Вера Степановна Сивцева "Кыраһа" литературнай-музыкальнай түмсүүнү аан бастаан сүрүннээн тэрийбитигэр чилиэн быһыытынан киирбитим. Вера Степановна түмсүүбүтүн үс сыл устата, 1993 с. диэри, көхтөөхтүк салайан ыыппыта. "Ньурба уоттара" литературнай түмсүүнү кытары дьоһун көрсүһүүлэр буолаллара. "Түһүлгэ" киинҥэ "Кыраһа" түмсүүбүт аптарскай биэчэрдэрэ тэриллэннэр, хоһооннорбут аҕыллаллара, ырыаларбыт ылланаллара. Истиэнэҕэ хаһыаттарбыт тахсаллара, кинигэлэрбит бэчээттэнэллэрэ.

Киин истиэнэтигэр "Кыраһа" хаһыат бастакы хаһыаттарыттан биирдэстэригэр "Бүлүүм" диэн хоһооммун аҕан баран, баянист Николай Николаевич Сеялов сонно тута бастакы мелодиятын айан суруйбута ырыа буолан көппүтэ. Бу ырыаны биир кэнсиэргэ "Түһүлгэ" киин кыргыттара биэс куолаһынан үчүгэйдик да ыллаабыттара өйбөр сырдык ахтылҕан буолан сылдьар.

Вера Степановна хаста даҕаны этэн турардаах: "Мария Ивановна, эн ырыаларгар эрэ анаан хоһоон суруйаҕын. Ол стилиҥ таһынан көннөрү хоһооннору суруйан боруобалаан көрөрүҥ буоллар", - диэн. Хоһооннору арыый элбэҕи Ромам барахсаны 15 сааһыгар сүтэрбит кэммит аҕай иннинэ, эҥкилэ суох дьоллоох кэммэр, 1997 сыл кыһын уонна саас суруйталаабытым.

Вера Степановна куоракка, атын үлэҕэ көспүтүн кэннэ, "Кыраһа" түмсүүнү икки сыл кэриҥэ Григорий Дмитриевич Чумпуров салайан ыыппыта. Кини түмсэр түгэннэрбитигэр, саха тылын учутала буоларын быһыытынан, дириҥ ис хоһоонноох лекциялары оҥоро-оҥоро сүбэлиирэ-амалыыра айан холонорбутугар улахан тирэҕи биэрэрэ.

Онон 1995 сылтан 2007 сылга диэри, 12 сыл устата, сүүрбэттэн тахса чилиэннээх "Кыраһаны" салайыы миэхэ сүктэриллибитэ.

Биһиги кэккэбититтэн талааннаах, айар үлэлэрин үгэнигэр сылдьар, элбэҕи күүппүт эдэр ыччаттарбыт Александр Сачарысов, Семен Николаев күн сириттэн эрдэ туораабыттарыгар кыраһалар олус да сүөм түспүппүт. Кинилэри биһиги өрүү суохтуубут, ахтабыт.

"Түһүлгэ" киинҥэ хас бырааһынныык аайы "Кыраһам" эркин хаһыаттарын илиинэн суруйан таһаартарарым. Кыра кыысчааным Аням 4 сааһыттан хаһыаппытыгар уруһуйдьут этэ. Оттон аҕабыт Михаил Романович Местников биһигини, кыраһалары, сайыҥҥы көрсүһүүлэрбитигэр Куочайга бэйэбит УАЗ массыынабытынан таһан, төһөлөөх көмөлөспүтэ буолуой?

"Кыраһаны" салайбыт бириэмэбэр улууспут улахан талааннаах бэйээтэ Клара Дмитриевна Васильева биһиэхэ истиҥ доҕорбут, сүбэһит эдьиийбит этэ. Марианна Михайловна Иванова, Мария Титовна Захарова, Зинаида Егоровна Ильина буолламмыт субу-субу Клара Дмитриевна Ньурбаааҕы квартиратыгар кутулла түстэхпитинэ, Клара Дмитриевна: "Оо, "Кыраһа" кыргыттара кэллилэр!" - диэн итии чэйдээх сэһэн-тэппэн буолан, эйэҕэстик үөрэ-көтө көрсөрө.

"Кыраһа" түмсүүбүт актыбыыстарынан Марианна Михайловна Иванова, Мария Титовна Захарова, Николай Дмитриевич Семенов, Гаврил Тимофеевич Лабашев, Василий Михайлович Михайлов, Валериан Константинович Васильев, Ньурба куоратыттан чилиэннэринэн киирбит Василий Николаевич Николаев, Зинаида Егоровна Ильина этилэр.

Улаханнык хомойуохпут иһин, үтүө сүбэһиттэрбит, биллэр бэйээттэр Николай Иванович Харитонов (Чуор), Клара Дмитриевна Васильева, Кыраһабыт күндү чилиэннэрэ Мария Титовна Захарова, Василий Николаевич Николаев, Василий Михайлович Михайлов, Татьяна Николаевна Афанасьева, Гаврил Тимофеевич Лабашев, Григорий Дмитриевич Чумпуров, Николай Николаевич Сеялов бу олохтон туораабыттара. Кинилэри биһиги уйадыйа ахта-саныы, айымнааларын аҕа, үтүө аттарын салгыы аттыы туруохпут.

Мин айарбар "убайым" диэн аатты бэйиэтим Николай Иванович Харитонов (Чуор), ытыктыыр, сүгүрүйэр бэйиэтим Клара Дмитриевна Васильева, мелодист Николай Николаевич Сеялов, Антоновка оскуолатын музыкаҕа учуутала Наталья Никифоровна Столярова улаханнык көмөлөспүттэригэр махталым улахан. Куппун сылааһынан угуттуу сылдьар сорох ырыаларым, ол иһигэр таптал туһунан ырыаларым нотаҕа сурулла иликтэр.

2015 сыл сайын от ыйын бүтэһик күннэриттэн саҕалаан Куочай Маайа диэн ааты ылыммытым. Хоһооннорум хомуурунньугун бастакы кинигэтэ "Алгыстарыҥ - кынаттарым" диэн аатанан 2017 с. күн сирин көрбүтэ.

Билигин "Кыраһа" түмсүү муоһатын айар уйан куттаах, салайар кыахтаах Марианна Михайловна Иванова тутан салайа сылдьар.

Дьолум миэнэ

Эрдии-эрдэ уһуктаммын
Үчүгэйиэн, ньуолах сылаас
Уу-чуумпуга уоскуйарым.

Саҥа күннэ сылаас эрэ:
Сылаас мичээр, сылаас сыһыан
Көһүттүннэр баҕам хоту.

Итии, куйаас түгэннэрим
Умуллубут кулуһунун
Чоҕо куппар сылаас эбит.

Сылааһынан угуттанан
Аһыныгас сүрэхтэнэр
Аҕам сааһым - дьолум миэнэ.

06.02.2021.

Мария МЕСТНИКОВА-Куочай Маайа.

Мин - учууталбын. Оҕолору улуу нуучча тылыгар уһуйбутум 39 сыл буолла. 1982 сыллаахха Хабаровскай куоракка педагогическай институту бүтэриэхпиттэн Антоновка орто оскуолатыгар үлэлии сылдьабын. Оҕо сааспыттан, элбэх оҕолоох ыал улахана буолан дуу, кими эрэ такайарбын, көрөрбүн-истэрбин сөбүлүүр этим. Күн бүгүн идэбин сөпкө талбыппын диэн дьылҕабар махтанабын...

Кинигэ - олоҕум арахсыспат аргыһа. Бэйэбин өйдүүр буолуохпуттан, кинигэни астынабын: ийэм барахсан кинигэ бөҕө аҕан-кэпсээн биэрэрэ, сороҕун ойуутун көрө-көрө өйбөр оҥорон бэйэм-бэйэбэр кэпсээччибин. Аҕар буолаат, дьэ баһын билэн кинигэ аҕан барбытым. Буукубалары холбоон, тыл таһааран, онтон этиилэри ситимнээн аҕан үөрбүппүн билигин да саныыбын!

Биһиги дьиэ кэргэҥҥэ кинигэ мэлдьи элбэх буолааччы. Аҕам Омскай куораттан үөрэҕин бүтэрэн кэлэригэр С. Ожегов 4 туомнаах Словарын илдьэ кэлбит эбит. Билбэт нууччалыы тылларбытын онтон көрөрбүт. Балтыларбар-бырааттарбар кыһыҥҥы уһун киэһэлэргэ кинигэ аҕар этим, быыһыгар айымньы геройдарын үтүктэн оонньоон да ыларым. Ол курдук Марба да буолан ыларым, Хачыгыры да көрдөрөрүм. Иккис кылааска үөрэнэ сылдьан "Төлкө" романы аахпыппын уонна онтон астыммыппын билигин да үөрэ саныыбын. Сааспар сөп түбэһиннэрэн ылыннаҕым буолуо, ол гынан баран кэлин иккистээн аҕарбар да оччотооҕу айымньыны ылыммытым уларыйбатаҕа.

Ааспыт үйэ 90-с сылларыгар Сивцева Вера Степановна салайар норуодунай тыйаатырыгар сөбүлээн дьарыктаммытым. Хас да спектакльга табыллан оонньообутум. 1988-1990 сылларга "Көмүлүөк" драмстудия салайааччытынан үлэлээбитим. Вера Степановналыын А.Н. Островскай "Гроза" драматын, "Абаҕа сулустара" героическай пьесаны, "Мэник Мэнигийээн" остуоруйаны ситиһиилээхтик туруоран, оройуонҥа миэстэлэспиппит.

Хоһоону аҕарбын оҕо эрдэхпиттэн сөбүлүүбүн. Тойбохой оскуолатыгар үөрэнэ сылдьан, төрдүс кылаастан үс сылы быһа кэнсиэртэргэ, көрсүһүүлэргэ "Дороообо, туйгун кыыс Өкүүчэ!" диэн хоһоону аахпытым. Сэттис-ахсыс кылаастарга М.Ю. Лермонтов "Мцыри" поэматыттан нойосуус аҕарбын сөбүлүүр этим. Улахан кылааска үөрэнэ сылдьан кыралаан санааларбын саахылаан суруйар буолбутум. Ордук нууччалыы суруйар этим. Онтон кэлин, отуччабар, төрөөбүт тылым сүмэтин эппэр-хаммар ылынан, сахалыы суруйан барбытым. Үлэ быыһыгар, үксүн ыарыйдахпына эбэтэр туох эмэ сатамматаҕына, суруйдахпына, хайдах эрэ уоскуйабын, олоҕу араас өҥүнэн көрөбүн...

Олоҕум кэккэ сылларыгар Клара Дмитриевна Васильеваны кытта алтыспытым эмиэ дьылҕам бэлэҕэ. "Учуутал Марианна" диэн аатаан бэлэхтээбит хоһоннорун кинигэлэрин бүгүн да аахтахпына, элбэххэ үөрэнэбин. Кини көрдөһүүтүнэн, 14 хоһоонун нууччалыы тылбаастаабытым. Үлэҕэ үтүрүттэрэн, поэмаларбын тылбаастаа диэбитин, тыыннааҕар оҥорботохпуттан билигин кэмсинэбин...

Анаан-минээн дьарыктамматарбын, тылы сөбүлүүр буолан, кыралаан, иэйии киирдэҕинэ, хоһоон толоонугар ыалдьыттыыбын. 2012 сыллаахха Клара Васильева хоһооннорун тылбаастаабыппын кинигэ оҥорон таһаартарбытым. 2014 сыл ахсынньытыгар өрөспүүбүлүкэҕэ нуучча тылын учууталларыгар 4-с сылын ыытыллар хоһоон аҕыыытын күрэҕэр 2 истиэпэннээх Дипломант буолбутум. М.Ю. Лермонтов "Горные вершины" хоһоонун нууччалыы, сахалыы (кэллиэгэм Васильев В.К. тылбааһа) уонна немецтии аахпытым.

Суруйарбын сөбүлүүр буолан араас сценарийдары оҥоробун, чугас дьонум, табаарыстарым үөрүүлээх бэлиэ күннэрин ыытабын. Оскуола, нэһилиэк таһымнаах элбэх бырайыактар аптардара буолабын: "Автоледи" күрэх, күһүн-саас оҕолорго ыытыллар "Ойуур оскуолата", "Сыл бастыҥ учуутала" күрэх, "Ньургуһун бырааһынныыга", хайысхалаах кулууптар, "Идэҕэ бастыҥ" бырайыак".

Кэргэмминээн Александр Николаевичтыын 37 сыл бииргэ олорбуппут, 2 кыыс оҕолоохпут. Кыргыттар иккиэн үрдүк үөрэхтээхтэр, Дьокуускайга олороллор. Улахан кыыс Люба кэргэнинээн Серафимныын 4 кыыс оҕолоох. Кыра кыыс Александра 6 саастаах кыыс оҕолоох. Оҕолорбут, сиэннэрбит этэҥҥэ буолалларыгар баҕарабын, күүһүм кыайарынан күүс-көмө буолабын.

***

Оол онно,
Остуоруйа дойдутугар,
Ойор күннээх
Отонноох алааһыгар,
Сэттэ араас өҥнөөх
Күстүк уотун анныгар
Оҕо сааһым хаалбыта,
Сайыһан далбаатаабыта -
Оонньообут, күлбүт
Күннэрбинэн,
Ойон-тэбэн сүүрэлээбит
Оттоох хонуум
Сибэккилэринэн,
Кыырпах былыта суох
Ыраас халлаанынан,
Ийэм сылаас мичээринэн,
Арыылаах алаадьы
Сытынан...

***

Хомус тардыахпын,
Сахалыы туойуохпун
Олус даа баҕарабын.
Өбүгэлэрбин үтүктэн,
Дьиҥ саха дэттэрэн,
Сахалыы олонхону
Толорор да буолбаппын,
Кыаллыбата - кыһыытыан,
Табыллыбата - абатыан ...
Арай быйыл ыһыах күн
Куттуун-сүрдүүн уһуктан
Түһүлгэҕэ хаамыстым,
Оһуокайым эгэлгэтин
Эппэр-хаммар инэринэн
Саха кимин өйдөөтүм
Дууһалыын сылаанныйдым.

ИВАНОВА Марианна Михайловна,
нуучча тылын уонна литературатын учуутала,
"Дети Саха - Азия" норуоттар икки ардыларынааҕы Фонда стипендиата,
"Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕириитин туйгуна",
"Россия уопсай үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ",
"Учууталлар учууталлара",
"Саха Өрөспүүбүлүкэтин Үтүөлээх Учуутала".

Көҥүл тыыннаах саха норуота

Көҥүл тыыннаах саха норуота
Дыгын тойон быдан инниттэн
Эйэлээх, дьоллоох олоҕу көрдөөн,
Сибиир Сибииригэр олохсуйбута.

Көҥүл тыыннаах саха норуота
Үс хос батталлаах үйэҕэ
Эйэлээх, дьоллоох олоҕу ыраланан,
Улуу олонхотугар хоһуйбута.

Көҥүл тыыннаах саха норуота
Улуу дойду олоҕун уларытарыгар
Эйэлээх, дьоллоох олоҕу оностон
Аптаныамыйа суолун талбыта.
Ити -
Тыһыынча тоҕус сүүс сүүрбэ икки сыллааххa
Муус устар 27 күнүгэр этэ.
Көҥүл тыыннаах саха норуота
Кылаастар утарыта турсууларыгар
Эйэлээх, дьоллоох олоххо баҕаран,
Хомуньуус баартыйаны талбыта.

Көҥүл тыыннаах саха норуота
Саҥа олоҕу тутуу сылларыгар
Эйэлээх, дьоллоох олох онкулларын
Күргүөмнээх үлэнэн ситиспитэ.

Көҥүл тыыннаах саха норуота
Хаанымсах фашистары утары
Эйэлээх, дьоллоох олох иһин
Сэриигэ, үлэҕэ туруммута.

Көҥүл тыыннаах саха норуота
Улуу Кыайыыттан көтөллөөн,
Эйэлээх, дьоллоох олохтон үөрэн,
Үөрэх, наука суолунан сайдыбыта.

Көҥүл тыыннаах саха норуота
Уларыта тутуу, ыһыллыы сылларыгар
Эйэлээх, дьоллоох олоҕу тутуһан,
Айдаантан, арахсыыттан туора турбута.

Көҥүл тыыннаах саха норуота
Улуу Россия модун састаабыгар
Эйэлээх, дьоллоох олоҕу туруулаһан,
Сүбэринитиэт ылан сайдыбыта.
Ити -
Тыһыынча тоҕус сүүс тоҕус уон сыл
Балаҕан ыйын 27 күнүгэр этэ.
Көҥүл тыыннаах саха норуота
Кэлэртэн кэлиэхтээх кэмнэргэ
Эйэлээх, дьоллоох олох тускулун
Тутуһа туруоҕа, ыйар сулус оҥостуоҕа.

Валериан ВАСИЛЬЕВ.

Күөх Бүлүүм, кэрэҕин даҕаны!

Сарсыарда сардаҥа кыыһара,
Кыымнарын уулларгар ыһара,
Күлүмнүүр, дьиримниир мөһүүрэ
Харахпын саатырда тыгара.

Сиэркилэ ньуурунуу мөссүөннэр
Көстөллөр үп-үрүҥ былыттар,
Көөрөттөн тус-туспа бараллар
Көрдөөхтүк имнэнсэн ылаллар.

Тэбэнэт күлүүлээх кыргыттар,
Оһуордаах, оонньуулаах уолаттар,
Мунньустан бу манна ойбуттар,
Долгуннар диэн аатталах буолбуттар.

Ол үөстэн биэрэккэ кылыйсан
Ыраахха диэритин ойоллор,
Кумахтаах кытылга кэтиллэн
Төттөрү кинилэр тэйэллэр.

Эйэҕэс ыччаттар Түбэҕэ
Үөскүүллэр - диэн кинилэр этэллэр,
Сирдээҕи сулустар - кинилэр!
Сир Ийэ ньуурун симиллэр.

Күүс-сэниэ, ньэҥири инэрэн
Эн ыраас уугуттан испиттэр,
Улаатан, дьон тэнэ буоланнар
Үлэһит, үтүөкэн дьон буолтар.

Сороҕор, майгыннаан ылаҕын
Оҕотун биһиктиир дьахтарга,
Ый уотун сырдыгар аргыйдык
Суһуоҕун тараанар Ийэҕэ.

Иһирэх иэйиигэ куустаран,
Күөх Бүлүүм, кэрэҕин даҕаны!
Ардыгар, ууламмыт харахтаах
Турабыт, Эйиэхэ Махталлаах!

Суһум,
13.07.17 с.

ОБРАЗОВАНИЕ
НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРОЕКТЫ РОССИИ

Фестиваль “Таврида.АРТ”

Арт-кластер «Таврида» – экосистема проектов, которая помогает молодым людям реализовать свой профессиональный потенциал в креативных индустриях, культуре и искусстве. Организатором является АНО «Центр развития культурных инициатив». Мероприятия Арт-кластера включены в федеральный проект «Развитие системы поддержки молодежи («Молодежь России»)» национального проекта «Образование» и проводятся при поддержке Федерального агентства по делам молодежи. Место проведения мероприятий Арт-кластера – Республика Крым, г. Судак, бухта Капсель.

Цель данных мероприятий – создание условий для реализации профессионального потенциала молодых людей в креативных индустриях, культуре и искусстве.

Арт-кластер реализуется с 2015 года и объединяет образовательные заезды для молодых деятелей культуры и искусств, фестиваль «Таврида.АРТ», сеть региональных арт-резиденций, кастинг-платформу и Университет креативных индустрий, который начнет свою работу в 2023 году.

В сезоне 2022 года образовательные заезды пройдут с мая по октябрь, фестиваль «Таврида.АРТ» – с 12 по 16 июля.

ТИМОФЕЕВА Куннэй Михайловна, амбассадор арт-кластера «Таврида» от Республики Саха (Якутия).

– ОГИБДД сообщает –

Профилактическое мероприятие "Внимание – дети!"

В целях активизации работы по профилактике детского дорожно-транспортного травматизма и обеспечения безопасности несовершеннолетних в период *с 16 мая по 17 июня 2022 года на территории Нюрбинского района проводится I этап профилактического мероприятия "Внимание - дети!".*

С наступлением весенне-летнего сезона ежегодно увеличивается число дорожно-транспортных происшествий с участием несовершеннолетних, детей - велосипедистов, мотоциклистов, водителей и пассажиров, скутеристов, мопедистов итд. Кроме того, возрастают риски дорожных происшествий с детьми-пешеходами в связи с активизацией перемещений и свободного времяпровождения в каникулярное время.

Уважаемые родители, будьте внимательными к безопасности собственных детей и подавайте положительный пример законопослушного поведения на дороге! Хотя бы раз в неделю со своим ребенком проведите игру в форме беседы по Правилам дорожного движения, чтобы он другими глазами посмотрел на ситуацию. Такой ребенок в дальнейшем самостоятельно сумеет ориентироваться в сложной обстановке на дорогах.

Уважаемые водители, приближаясь к месту скопления детей, к пешеходным переходам, заблаговременно снижайте скорость, будьте внимательными при проезде жилых зон, дворовых территорий, в случае перевозки несовершеннолетних в автомобиле, обязательно используйте детские удерживающие устройства и ремни безопасности!

ОГИБДД ОМВД РОССИИ ПО НЮРБИНСКОМУ РАЙОНУ.

– Сонун –

Паром үлэлээтэ

Бүлүү эбэҕэ муус баран, уунапн сырыы саҕаланна, Күндээдэҕэ паром сырытта.

“Быйылгы навигация кэмигэр "Жатайскай" уонна "Владимир Карпец" СП паромнар үлэлиэхтэрэ. Суудуналарга 3-түү киһи үлэлиир буолуоҕа”, - диэн иһитиннэрдэ “ИП Титова” салайааччыта Зоя Васильевна.

Бэйэбит информ.

– В республике –

Карта жителя Якутии: как и где оформить, для чего нужна

Почти 60 тысяч человек подали заявки на оформление Карты жителя Якутии. Массовый выпуск многофункциональной карты стартовал в октябре 2021 года.

Бесплатная универсальная карта "Моя Якутия" продолжает набирать популярность у жителей крупнейшего региона РФ. В банковской продукт встроены и нефинансовые сервисы.

Какие преимущества даёт Карта жителя Якутии

Дебетовую карту на основе российской платежной системы "Мир" можно использовать для получения любых выплат социального характера, зачисления пенсии и заработной платы.

Универсальный пластик является полноценной банковской картой и подтверждает льготный статус во всех организациях - участниках проекта. По Карте жителя можно получать скидки от предприятий и учреждений культуры и спорта Якутии, в супермаркетах, аптеках и медучреждениях, а также дополнительную скидку у партнеров в виде кешбэка в рублях.

Также карту "Моя Якутия" можно использовать как транспортную карту или социальный проездной в общественном транспорте - для более дешевой или льготной оплаты проезда. Держателям мультифункциональной личной карты, помимо республиканских акций, доступны все предложения программы лояльности платежной системы "Мир".

"Хорошо, что в одной карте есть всё, что нужно в повседневной жизни. Мне особенно удобно использовать Карту жителя Якутии как транспортную в автобусах Якутска и скидочную, чтобы не носить с собой другие карточки. Большой плюс, что по карте я могу получать все льготы как многодетная мать - без предъявления удостоверения, теперь всё под рукой", - прокомментировала держательница карты "Моя Якутия", жительница Якутска Людмила Петрова.

О проекте "Карта жителя Якутии"

Проект "Карта жителя Якутии" был запущен в эксплуатацию в 2021 году в рамках реализации Концепции единого цифрового сервиса для жителей республики.

"Проект активно развивается во многом благодаря поддержке правительства республики и лично премьер-министра Андрея Тарасенко. Единая карта стала одним из знаковых розничных продуктов для всего регионального рынка. С каждым днем число заявок только растет: картой "Моя Якутия" хотят пользоваться не только обычные клиенты, в ней заинтересованы в качестве зарплатного проекта организации и предприятия", - отметил председатель Правления АКБ "Алмазэргиэнбанк" АО Николай Долгунов. Он заверил, что республиканский банк продолжит активно дополнять и совершенствовать функционал карты.

Продукт полезен всем категориям населения - пенсионерам, молодежи, работающим людям. Это удобная бесплатная банковская карта, которой легко можно управлять из приложения "АЭБ Онлайн", она также подключена к программе лояльности "СВОИ" и имеет собственные бонусы и скидки от партнеров, в нее также "вшито" транспортное приложение для выгодной оплаты проезда в автобусах. Эти и другие возможности карты "Моя Якутия" делают проект востребованным и популярным среди жителей региона.

Где и как оформить

Оформить заявку на универсальную карту жителя можно онлайн на сайте проекта https://card.sakha.gov.ru/ или на сайте АЭБhttp://albank.ru/ru/cards/ecs-card/ Для этого необходимо заполнить анкету и прикрепить личное фото. Подать заявление также можно в офисах Алмазэргиэнбанка или в центрах МФЦ "Мои документы". Для этого потребуется паспорт и СНИЛС.

Оформление карты доступно всем жителям республики с 14 лет. Выпуск и обслуживание карты АЭБ полностью берет на себя. Когда карта будет готова к выдаче, пользователь получит СМС-сообщение от банка. В среднем срок изготовления составляет 1-3 дня. Для получения карточки необходимо иметь при себе паспорт.

Служба по связям с общественностью АКБ "Алмазэргиэнбанк" АО.

– Летний отдых-2022 –

Лагеря скоро примут детей

Через неделю наступят долгожданные летние каникулы. Летний лагерь - это лучший способ сделать отдых детей интересным, ярким и незабываемым. Муниципальные детские лагеря станут этим летом площадкой для активного отдыха, творческой самореализации.

Всего в период летней кампании в районе будут функционировать 29 лагерей с общим охватом 1375 детей: 22 лагеря с дневным пребыванием (охват детей 1130). 2 загородных стационарно-оздоровительных (охват детей 110); 4 лагеря труда и отдыха (охват детей 105); 1 палаточный лагерь (охват детей 30).

Также продолжается набор в республиканский детский оздоровительный лагерь "Сосновый бор". Всего на район предоставлено 55 квот:

- смена "Спортфест ДОЛ "Энергетик" 08.07-28.08.2022 - 10 квот (3 свободных мест. - смена "Легенды танца" 15.07-04.08.2022 10 квот (9 свободных мест),
- смена "Я инженер" 15.07-04.08.2022 10 квот;
- смена "Я познаю Россию (РДШ) ДОЛ "Энергетик" 15.06-05.07.202 10 квот (9 свободных мест);
- смена "Музыкальный марафон ДОЛ "Энергетик" 02.08-22.08.2022 10 квот (10 свободных мест);
- смена "Я гражданин Мира" (АШЮ, кандидаты) 5 квот 22.06-12.07.2022 (5 свободных мест).

По всем вопросам звонить по номеру 2-20-35 (Жанна Иннокентьевна).

Елена АНДРЕЕВА.

– Пожароопасный сезон –

На землях лесного фонда Нюрбинского лесничества открыт пожароопасный сезон 2022 года

В целях обеспечения пожарной безопасности все население в повседневной жизни должно выполнять определенные профилактические противопожарные правила.

Профилактические противопожарные мероприятия в лесном фонде являются основой предупреждения возникновения лесных пожаров. В подавляющем большинстве случаев загорания в лесу происходят от нарушения правил пожарной безопасности и неосторожного обращения с огнем. Наиболее правильным направлением для снижения загораемости в лесах следует признавать повышение пожарной дисциплины в лесу.

С 18 мая 2022 года открыт пожароопасный сезон на землях лесного фонда Нюрбинского лесничества. Соответствующий приказ издан Министерством экологии, природопользования и лесного хозяйства Республики Саха (Якутия).

В соответствие с требованиями Правил пожарной безопасности в лесах, в пожароопасный сезон, т.е. в период с момента схода снежного покрова в лесу до наступления устойчивой осенней дождливой погоды или образования снежного покрова, для предупреждения возникновения лесных пожаров следует соблюдать следующие правила:

Запрещается использовать открытый огонь (костры, паяльные лампы, примусы, мангалы, жаровни) в хвойных молодняках, на гарях, на участках поврежденного леса, торфяниках, в местах рубок (на лесосеках), не очищенных от порубочных остатков и заготовленной древесины, в местах с подсохшей травой, а также под кронами деревьев.

Не бросать горящие спички, окурки, стекло (стеклянные бутылки, банки и др.);

Не применять при охоте пыжи из горючих или тлеющих материалов.

Не оставлять промасленные или пропитанные бензином, керосином или иными горючими веществами материалы (бумагу, ткань, паклю, вату и др.) в не предусмотренных специально для этого местах.

Не заправлять горючим топливные баки двигателей внутреннего сгорания при работе двигателя.

Не использовать машины с неисправной системой питания двигателя.

Не курить и не пользоваться открытым огнем вблизи машин, заправляемых горючим.

Не выполнять работы с открытым огнем на торфяниках.

Не проводить выжигание сухой травы на лесных полянах и лугах, стерни на полях и примыкающих к лесам земельных участках и в защитно-озеленительных лесонасаждениях, в том числе сельхозпалы.

Запрещается выжигание хвороста, лесной подстилки, сухой травы и других горючих материалов на земельных участках, непосредственно примыкающих к лесам.

Также не допускается разводить открытый огонь (костры) в местах, находящихся за территорией частных домовладений, на расстоянии менее 50 метров от объектов защиты.

За нарушение правил пожарной безопасности виновные лица привлекаются к административной и уголовной ответственности.

Нюрбинский пожарно-спасательный гарнизон.

ОМВД России по Нюрбинскому району приглашает кандидатов на службу

Требование к кандидатам: -демобилизованных из рядов ВС РФ;
- возраст до 35 лет;
- образование: среднее общее (11 классов), среднее специальное, высшее (высшее юридическое рассматривается в первую очередь);
- не привлекавшиеся к уголовной ответственности;
- не занимающиеся предпринимательской деятельностью;
- годные по состоянию здоровья к службе в органах внутренних дел.

Просим подойти с резюме по адресу: г.Нюрба, кв. Энергетик, 77. тел 20714 или 89142872680.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Военный комиссариат Нюрбинского улуса РС(Я) объявляет набор на краткосрочный контракт сроком от трех месяцев.

На контракт принимаются граждане в возрасте от 18 до 50 лет.

Военнослужащим будут предоставлены социальные гарантии:
- денежное довольствие от 170 тысяч рублей в месяц;
- возможность обеспечения жильем;
- бесплатное медицинское обеспечение;
- возможность выхода на пенсию после двадцати лет службы;
- и другие.

Для заключения контракта необходимо обратиться в военный комиссариат Нюрбинского улуса РС(Я). Справки по телефону 2-34-46; 2-35-60

– Исписэлиис сүбэлиир –

Сибиинньэ оҕолорун хайдах көрүүгэ-харайыыга сүбэлэр

Быйыл биһиги улууспут баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев дьиэ кэргэн экэниэмикэтин өйүүр сыалтан түргэнник сайдар салааттан 1000 сибиинньэ оҕотун түнэттэ. Ол курдук Октябрьскай нэһилиэккэ 131 төбө түнэтилиннэ.

Дьэ бу кэлии сибиинньэ оҕолорун хайдах көрөн-харайан аны күһүн идэһэ гыныахха?

Бу сибиинньэлэр суукка кэриҥэ массыынанан айаннаан бастатан туран стресс ылаллар, ол иһин хаһаайын сибиинньэ оҕото турарыгар сөптөөх уйа оҥоруохтаах, ханна утуйар сирэ буолара, ханан туран аһыыра, бэйэтэ ханан киирэн уйатын ыраастыыра барыта табыгастаах буолуохтаах.

Массыынанан кэлэн иһэн сибиинньэ салгыҥҥа оҕустарыан сөп, ол түмүгэр сибиинньэ оҕото тымныйан ыалдьар, ону хаһаайын үчүгэйдик кэтээн көрөн эрэ быһаарыан наада. Төһөнөн эрдэ сибикилээн ыарыыны эмтэнэр да, соччонон түргэнник, чэпчэкитик ыарыыны аһардыан сөп.

Сибиинньэ оҕотун өссө сөптөөхтүк аһатыахха наада. 5-6 ыйыгар диэри кини аһылыга улаатарыгар барар, киниэхэ бу бириэмэҕэ үүт аһылык ордук туһалаах. Сибиинньэ оҕотун сылаас аһылыгынан аһатыахха наада, ордорбут түгэнигэр ол аһын эбэһээт ылан иһиллиэхтээх, аһылыга сибиэһэй оҥоһуллубут буолуохтаах, эргэрбит аһылык сибиинньэни сыптарытыан сөп.

Оҕуруот аһын уонна фруктаны термическай обработка ааспытын эрэ кэннэ биэриэххэ наада. Сибиинньэ кыра да тууска сүһүрэр, онон наар туустаах аһылыгы аһыыра эмиэ сөбө суох. Сибиинньэ оҕотун таһырдьа эрдэ көһөрөргө кини сытар сирин тыал үрбэт гына оҥоруохха уонна онтун иһигэр элбэх от уган үллүйүөххэ наада. Хас да сибиинньэ биир уйаҕа туран, биир иһиттэн аһыыра соччото суох, сорох бытааннык аһыыр сибиинньэ хотторуон, ыран барыан сөп.

Онон, хаһаайын үчүгэйдик кыһаллан кыылларын көрдөҕүнэ эрэ кини күһүн үчүгэй эмис идэһэлэниэн сөп.

Валентина Моисеевна АНДРЕЕВА,
Антоновка Ветеринарнай учаастагын ветеринарнай бырааһа.

– Кэриэстэбил –

Өйдүү-саныы сылдьыахпыт

Күндүтүк саныыр бииргэ үөрэммит, үлэлээбит дьүөгэбит **НИКОЛАЕВА Наталья Семеновна** бу сыл ыам ыйын 25 күнүгэр Орто дойду олоҕуттан букатыннаахтык барбыта 40 хонугун туолла.

Наталья Семеновна ыам ыйын 19 күнүгэр 1964 с. Чаппандаҕа элбэх оҕолоох Николаевтарга төрдүс оҕонон күн сирин көрбүтэ. Оскуолаҕа үөрэҕэр үчүгэйдик үөрэммитэ, ыытыллар тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кыттара, кыра кылаас оҕолоругар баһаатайдаабыта. Оскуола кэнниттэн 1982 с. Дьокуускайга иистэнньэҥ үөрэҕэр киирбитэ. Үөрэҕин бүтэрэн Мэҥэ-Хаҥалас оройуонугар Табаҕаҕа, Майаҕа бытовой комбинаттарга идэтинэн ситиһиилээхтик үлэлээбитэ. Онтон 1987 с. манна дойдутугар кэлэн Ньурбаҕа бытовой кэмбинээккэ өр сылларга иистэнньэҥинэн үлэлээбитэ.

Наташа олус үтүө майгылаах, үлэһит үтүөтэ, иистэнэрин наһаа сөбүлүүрэ. Талан ылбыт идэтигэр бэриниилээҕинэн, эппиэтинэстээҕинэн, үлэтигэр түргэн туттунуулааҕынан дьоҥҥо сирдэрбэтэҕэ. Тэрилтэтигэр ыытыллар тэрээһиннэргэ көхтөөх кыттааччы, көҕүлээччи, тэрийсээччи буолара.

Наташа ыарахан ыарыыга ыалдьа да сылдьан, хаһан даҕаны үҥсэргээбэккэ, олоххо тардыһыытынан, санаатын күүһүнэн тулуурдаахтык туруулаһан кэлбитэ...

Ыам ыйын 19-гар Пионерия күнүгэр, төрөөбүт күнүн ыла дьиэтигэр тиийэрбитин, бииргэ үлэлээбиттэрэ, дьүөгэлэрэ, онтон аймахтара буолан мустарбытын, толору астаах сандалытын тула олорон ирэ-хоро кэпсэтэрбитин үөрэ-көтө кэтэһэр да буолара, өрүү истиҥ мичээр, сырдык сыдьаай аргыстаах дьүөгэбит барахсан...

Бииргэ төрөөбүттэригэр, сиэн балтыларыгар, бырааттарыгар ийэлии кыһаллара, көмөлөһөрө, аймахтарын бииргэ түмэттиирэ. Дьонугар таҥас араа-һын тигэн кэтэрдэрэ, сакааска эмиэ тигэрэ, дьүөгэлэрэ тикпит таҥастарын астына кэтэллэрэ. Сылаас, ыраас дьиэлээх, минньигэс астаах, элэккэй майгылаах, наар күлэ-үөрэ сылдьар хаһаайка маанылааҕа кини этэ.

Наташабыт ыарыыта улам бэргээн, бу кэнники түөрт сылга ДИПИ-гэ киирэн олорбута. Онно хамсык дьаҥыгар хаптаран, балыыһаҕа эмтэнэ киирэн баран, өрүттүбэккэ бараахтаата.

Күндү тапталлаах дьүөгэбит Наташа, алтыспыт үгүс дьоҥҥор сырдык санаанан салайтаран олорбут олоҕуҥ үтүө эрэ өйдөбүлү хаалларыа, биһиги эйигин умнуохпут суоҕа. Быраһаай, күндү дьүөгэбит.

Бииргэ үөрэммит, үлэлээбит дьүөгэлэрэ.

Тапталлаах ийэбит, эбээбит, хос эбээбит, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, РСФСР үөрэҕириитин туйгуна

ВАСИЛЬЕВА Варвара Сергеевна

2022 сыл ыам ыйын 19 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириҥник курутуйан туран бары аймахтарбытыгар, билэр дьоммутугар иһитиннэрэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Убаастыыр кылааспыт салайааччыта, история учуутала

ВАСИЛЬЕВА Варвара Сергеевна

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн кыргыттарыгар Наталья Егоровнаҕа, Елена Егоровнаҕа, Иван Егоровичка, дьиэ кэргэттэригэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Варвара Сергеевна үтүө сүбэлэрэ, эйэҕэс сыһыана, мааны майгыта сүрэхпитигэр өрүү баар.

1 №-дээх оскуола 1981 с. выпуск, 10 "в" кылаас оҕолоро.

Күндүтүк саныыр, ытыктыыр саҥаспыт, педагогическай үлэ Бочуоттаах бэтэрээнэ, Ньурба куорат олохтооҕо

ВАСИЛЬЕВА Варвара Сергеевна

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн оҕолоругар Наталььаҕа, Еленаҕа, Иваҥҥа, күтүөтүгэр Петрга, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, бары чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын үллэстэбит.

Антоновкаттан Афанасьевтар, Петровтар, Афанасьевтар.

Убаастыыр дьиэ кэргэммит тапталлаах күн-күбэй ийэлэрэ, эбэлэрэ, ытыктыыр, мэлдьи истиҥник саныыр үөрэппит учууталым, такайбыт наставнигым, бииргэ үлэлээн ааспыт кэллиэгэм Егор Иванович Васильев огдообото

ВАСИЛЬЕВА Варвара Сереевна

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн арахсыбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, бары чугас дьнноругар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит, аһыыгытын үллэстэбит.

Раиса Гаврильевна, Санниковтар, Семеновтар, Наталья Герасимовна, кини оҕолоро Стас уонна Ольга Санниковтар.

Ньурбатааҕы техническэй лицей учуутала, дириэктэри иитэр-үөрэтэр үлэҕэ солбуйааччыта Елена Егоровна Кузьмина тапталлаах ийэтэ

ВАСИЛЬЕВА Варвара Сергеевна,

педагогической үлэ бэтэрээнэ уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитигэр дьиэ кэргэнигэр, аймахтарыгар кутурҕаммытын биллэрэбит.

Лицей кэлэктиибэ, профкома.

Убаастабыллаах Елена Егоровнаҕа, Петр Петровичка, кинилэр дьиэ кэргэннэригэр тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, педагогическай үлэ бэтэрээнэ

ВАСИЛЬЕВА Варвара Сергеевна

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Улуустааҕы үөрэҕирии салалтата, Ньурба улууһун үөрэҕириитин идэлээх холбоһуктара.

Выражаем глубокое соболезнование родным и близким по поводу кончины любимой мамы, бабушки, прабабушки

ВАСИЛЬЕВОЙ Варвары Сергеевны

Скорбим вместе с вами. Пусть земля будет пухом.

Федоровы, г. Якутск.

Истиҥник саныыр саҥаспыт, амарах дууһалаах үтүөкэн киһи, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, Ньурба куорат олохтооҕо

ВАСИЛЬЕВА Варвара Сергеевна

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан оҕолоругар, күтүөтүгэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Мархаттан, Дьокуускайтан Никоновтар, Елисеевтар.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ньурба оройуонун суутугар судьуйанан үлэлээбит Васильева Наталья Егоровнаҕа, кини чугас дьонугар тапталлаах күн күбэй ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ

ВАСИЛЬЕВА Варвара Сергеевна

уһун ыарахан ыарыы кэнниттэн олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.

Ньурба оройуонун суутун үлэһиттэрэ.

Оройуоннааҕы Киин балыыһа администрацията, профкома, поликлиника кэлэктиибэ улаханнык убаастыыр тыыл уонна үлэ бэтэрээнэ, 1957 сыллаахтан терапия отделениетыгар старшай сиэстэрэннэн, медсиэстэрэннэн, кэлин сылга поликлиникаҕа медицинскэй сиэстэрэннэн үлэлээбит

Анна Михайловна ОСИПОВА

уһун ыарахан ыарыыттан бу орто дойдуттан букатыннаахтык барбытынан бары бииргэ үлэлээбит кэллиэгэлэригэр, уолугар, кийиитигэр, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар кутурҕаммытын холбуубут.

Эн өр сылларга сиэстэрэннэн үтүө суобастаахтык үлэлээбитиҥ, үтүө майгыҥ, дьоҥҥор-сэргэҕэр умнуллубат, кэллиэгэлэриҥ мэлдьи саныы сылдьыахтара.

Анна Михайловна быдан дьылларга быраһаай, төрөөбүт дойдуҥ буора сылаас сымнаҕас суорҕан буоллун.

Күндүтүк саныыр дьүөгэбит, доруобуйа харыстабылын бэтэрээнэ

ОСИПОВА Анна Михайловна

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан быраатыгар Роман Михайловичка, сиэн быраатыгар Мишаҕа уонна кинилэр дьиэ кэргэттэригэр дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Ньурбаттан Раиса Гаврильевна Санникова, Дьокуускайтан Евдокия Никитична Алексеева.

Оскуола техүлэһиттэригэр Кисиляхова Светлана Егоровнаҕа тапталлаах оҕото

Кирилл,

Багатанова Татьяна Борисовнаҕа тапталлаах оҕото

Туяра

эдэр саастарыгар соһуччу олохтон туораабыттарынан кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурба 2 №-дээх оскуолатын кэлэктиибэ.

Бииргэ үлэлиир кэллиэгэбит Андреев Руслан Васильевичка тапталлаах ийэтэ, Марха олохтооҕо

ПАВЛОВА Христина Петровна

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дьиэ кэргэнигэр, аймахтарыгар, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурба 2 №-дээх оскуолатын кэлэктиибэ.

СӨ Бочуоттаах кырдьаҕаһа, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, Хаҥалас нэһилиэгин кырдьаҕас олохтооҕо, Сата уустарын сыдьаана

ИВАНОВА Марфа Калиновна

95 сааһыгар олохтон туораабытын билэр дьоммутугар курутуйан туран иһитиннэрэбит.

Новосибирскайтан, Дьокуускайтан кыргыттара Валентина, Ольга, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, Хаҥаластан уолаттара Борис, Валентина, Владимир, кийиттэрэ Раиса Спиридоновна, бырааттара Алексей, сиэннэрэ, аймахтара.

Ньурба оройуонун Хаҥалас нэһилиэгин улаханнык ытыктанар кырдьаҕаһа, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ытык бэлиэ хаһаайына, Сата тимир уустарын, баай остуоруйатын дьоһуннаах кэпсээн гынан үйэтиппит

Марфа Калиновна ИВАНОВА

ыам ыйын 23 күнүгэр 95 сааһыгар эмискэ олохтон туораабытынан курутуйан туран оҕолоругар Григорьев Борис Николаевичка, Григорьев Валентин Николаевичка, Григорьев Владимир Николаевичка, Чернова Валентина Николаевнаҕа, Григорьева Ольга Николаевнаҕа, чугас бырааттарыгар Григорьев Алексей Николаевичка, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Хаҥалас нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата.

Тапталлаах саҥаспыт, үлэ уонна тыыл бэтэрээнэ, Хаҥалас нэһилиэгин ытык кырдьаҕаһа

ИВАНОВА Марфа Калиновна

уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн оҕолоругар, кийиитигэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Ньурбаттан, Дьокуускайтан, Мэҥэ Хаҥаластан Корниловтар, Григорьевтар, Татариновтар, Корякиннар.

Убаастабыллаах ытык кырдьаҕас эдьиийбит, Хаҥалас нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, үлэ, тыыл бэтэрээнэ

ИВАНОВА Марфа Калиновна

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн хомолтолоохтук барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

Мархаттан аймахтара Ивановтар, Прокопьевтар, Ленскэйтэн Гаврильевтар.

"Ньурба улууһа" МО Дьаһалтата, улуус Сүбэтэ, улуустааҕы Ытык Сүбэ уонна бэтэрээннэр Сэбиэттэрэ Хаҥалас нэһилиэгин олохтооҕо, Сата уустар сыдьааннара, үлэ бэтэрээнэ, СӨ Ытык бэлиэ хаһаайына, Сата тимир уустарын баай остуоруйатын дьоһуннаах кэпсээн гынан үйэтиппит

ИВАНОВА Марфа Калиновна

95 сааһыгар олохтон туораабытынан кини дьиэ кэргэнигэр, чугас дьонугар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Нэһилиэкпит улаханнык ытыктанар кырдьаҕаһа, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ытык бэлиэ хаһаайына, участковай балыыһаҕа өр сылларга үлэлээбит бэтэрээммит

ИВАНОВА Марфа Калиновна

ыам ыйын 23 күнүгэр олохтон ыалдьан туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Киин балыыһа администрацията, профкома, Хаҥалас балыыһатын кэлэктиибэ, бэтэрээннэрэ.

Күндү кийииппитигэр, Ньурбатааҕы оҕо реабилитационнай киинин уһуйааччытыгар Семенова Валентина Егоровнаҕа тапталлаах бииргэ төрөөбүт убайа

СТАРОСТИН Анатолий Егорович

Дьокуускай куоракка эмискэ ыалдьан олохтон туораабытынан чугас аймахтарыгар дирин кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Семеновтар, Татариновтар, Дьокуускай куораттан Поликарповтар.

Ньурбатааҕы техническэй лицей технологияҕа учууталыгар Ефремов Георгий Викторовичка уонна кини кэргэнигэр Ефремова Елена Николаевна тапталлаах ийэлэрэ

ЯКОВЛЕВА (ЛАБАШЕВА) Мария Тимофеевна

ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан букатыннаахтык күрэммитигэр дьиэ кэргэнигэр, аймахтарыгар кутурҕаммытын биллэрэбит.

Лицей кэлэктиибэ, профкома.

М.В.Мегежекскай аатынан Маалыкай оскуолатын английскай тылын учууталыгар, Саха өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕириитин туйгунугар, педагогическай үлэ бэтэрээнигэр Людмила Софроновна Ефремоваҕа, дьиэ кэргэнигэр, аймахтарыгар бииргэ төрөөбүт быраата, таайдара, убайдара

АНДРЕЕВ Эдуард Софронович

күн сириттэн эмискэ суох буолбутунан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Маалыкай орто оскуолатын кэлэктиибэ.

Малдьаҕартан төрүттээх Акана олохтооҕо, кырдьаҕас күтүөтэ, элбэх оҕолоох дьиэ кэргэн аҕа баһылыга, үлэ бэтэрээнэ

ИВАНОВ Александр Пудович

ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн кэргэнигэр Валентина Куприяновнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар, үөлээннээхтэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

"Акана нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата.

Генеральнай директор Стручкова Н.М.
Кылаабынай редактор Дорофеева Л.К.
НЬУРБА ОГНИ-НЮРБЫ

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна.
ПИ № ТУ 14-00551

Тэрийээччилэр: Саха Республикатын Правительствота, Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственнай автономнай тэрилтэтэ.
Таһааараччы: СР "Сахабэчээт" ГАУ
Таһааараччы аадырыһа: 677000 Дьокуускай к. Орджоникидзе уул. 31. Тел. 8-4112-343917, e-mail: sakhapechat@mail.ru
Редакция, типография аадырыһа: 678450 Ньурба к. Ленин уул., 37.

Телефона: Кылаабынай редактор, компьютернай отдел - 2-33-32.
e-mail: redakcia06@mail.ru
Хаһыат чэпчиэргэ тахсар. Тыла: сахалыы, нуччалыы

Индекс: ПИ 988
Тираж 703.
Объем - 12 стр. формата А3.
Сыаната - 30 солк.
25.05.2022 с.